Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe

Yango NDE eyano!

Boyebi ete Yesu alobaki ete nsuka ekoki koya te kino Bokonzi ya Nzambe ekosakolama na mokili mobimba lokola litatoli?

. "Mbwa ya zamba ekofanda elongo na mwana ya mpate … Bakosala mabe te mpe bakobebisa te na ngomba na ngai mobimba ya bule, Mpo mabele ekotonda na boyebi ya Nkolo Lokola mai ezipi mbu." (Yisaya 11:6,9)

Na

Bob Thiel, Ph.D.

Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe

Yango NDE eyano!

Na Bob Thiel, Ph.D.

Copyright ©2016/2017/2018/2019/2022/2025/2026 by Nazarene Books. Edition 3.0. Booklet produced for the Continuing Church of God and Successors, a corporation sole. P.O. Box 109, Grover Beach, California, 93483, U.S.A. ISBN: 978-1-63660-113-7.

Mpo na nini bato bakoki te kosilisa mikakatano na bango?

Oyebi ete makambo ya liboso mpe ya nsuka oyo Biblia emonisi ete Yesu asakolaki etalaki nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe?

Oyebi ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki likambo ya ntina mingi epai ya bantoma mpe ya bato ya liboso oyo balandaki bango?

Bokonzi ya Nzambe ezali moto ya Yesu? Bokonzi ya Nzambe ezali Yesu oyo azali kobika bomoi na Ye kati na biso sikoyo? Bokonzi ya Nzambe ezali lolenge moko ya bokonzi ya solo oyo ekoya? Okondima makambo oyo Biblia eteyaka?

Bokonzi ezali nini? Bokonzi ya Nzambe ezali mpenza nini? Biblia eteyaka nini? Lingomba ya bakristo ya kala eteyaki nini?

Boyebi ete nsuka ekoki koya te kino Bokonzi ya Nzambe ekosakolama na mokili lokola litatoli?

Elilingi oyo ezali na ezipeli ya liboso emonisi mwana ya mpate alali elongo na mbwa ya zamba, ndenge esalemaki na Burdine Printing and Graphics. Elilingi oyo ezali na ezipeli ya nsima ezali eteni ya ndako ya ebandeli ya Lingomba ya Nzambe na Yelusaleme, oyo ekamatamaki na 2013 na Dr. Bob Thiel.

MAKAMBO

1. Bato bazali na biyano? lok. 4

2. Nsango Malamu nini Yesu asakolaki? lok. 10

3. Bokonzi ya Nzambe eyebanaki na Kondimana ya Kala? lok. 22

4. Bantoma bateyaki Nsango Malamu ya Bokonzi? lok. 29

5. Mikanda mosusu libanda ya Kondimana ya Sika eteyaki Bokonzi ya Nzambe. lok. 39

6. Mangomba ya Greke-Roma eteyaka ete Bokonzi ezali na ntina, Kasi... lok. 60

7. Mpo na nini Bokonzi ya Nzambe? lok. 68

Ndenge ya Kokutana na Biso lok. 76

Likebisi: Buku oyo ezali libongoli ya lolenge ya Lingelesi oyo esalemi na mayele ya bikelakela, yango wana maloba mosusu ekoki kolakisa mpenza te oyo ya ebandeli, kasi elikya ezali ete ezali penepene. Lolenge ya Lingelesi ezali ofele na Internet na www.ccog.org.

1. Bato bazali na biyano?

Mokili ezali na mikakatano ebele.

Bato ebele bazali na nzala. Bato ebele bazali konyokolama. Bato ebele bazali na bobola. Bikolo ebele ezali na banyongo minene. Bana, ata baoyo babotami naino te, bazali konyokolama. Bamaladi oyo bakisi elongi te ezali kotungisa minganga mingi. Bingumba minene ya biloko esalemi na mombongo ezali na mopepe ya bosoto mingi mpo bomoi ezala malamu te. Bapolitiki ndenge na ndenge bazali kokanela etumba. Ba-attaque ya baterroriste ezali kokoba kosalema.

Bakambi ya mokili bakoki kosilisa mikakatano oyo bato bazali kokutana na yango?

Bato mingi bakanisi bongo.

Programe ya Sika ya Mokili Mobimba

Na mokolo ya 25 Sɛtɛmbɛ 2015, nsima ya lisukulu ya ntina oyo Papa Francis ya Vatican asalaki, bikolo 193 ya Bikolo ya Bosangani (ONU) baponaki kokokisa "Mikano 17 ya Bokoli ya Sika oyo Ekowumela," oyo bazalaki mbala mosusu kobenga Programe ya Sika ya Mokili Mobimba. Tala mikano 17 ya Bikolo ya Bosangani:

> Mokano 1. Kosukisa bobola na lolenge nyonso bipai nyonso
>
> Mokano 2. Kosukisa nzala, kozwa bokasi ya bilei mpe bilei ya malamu koleka, mpe kotombola bosali ya bilanga oyo ekowumela
>
> Mokano 3. Kosala ete bato nyonso ya mibu nyonso bazala na bomoi ya kolongono mpe kotombola bolamu na bango
>
> Mokano 4. Kosala ete kelasi ya malamu mpe ya bokokani ezala mpo na bato nyonso mpe kotombola mabaku ya koyekola na boumeli ya bomoi mpo na bato nyonso
>
> Mokano 5. Kozwa bokokani kati na mibali mpe basi mpe kopesa nguya na basi mpe bana basi nyonso

Mokano 6. Kosala ete mai mpe bopeto ezala mpo na bato nyonso mpe ete ebatelama malamu

Mokano 7. Kosala ete bato nyonso bazwa nguya ya talo moke, ya kotyela motema, oyo ekowumela mpe ya mikolo oyo

Mokano 8. Kotombola bokoli ya nkita oyo ekokoba, oyo ekozwa bato nyonso mpe oyo ekowumela, mosala mobimba mpe ya litomba, mpe mosala ya lokumu mpo na bato nyonso

Mokano 9. Kotonga misala ya makasi, kotombola misala ya industri oyo ekozwa bato nyonso mpe oyo ekowumela, mpe kolendisa makanisi ya sika

Mokano 10. Kokitisa bokeseni kati na bikolo mpe kati na yango

Mokano 11. Kosala ete bingumba mpe bisika bato bafandaka ezala mpo na bato nyonso, ya libateli, ya makasi mpe ekowumela

Mokano 12. Kosala ete lolenge ya kosalela mpe ya kobimisa biloko ekowumela

Mokano 13. Kosala noki mpo na kobundisa mbongwana ya klima mpe bopusi na yango

Mokano 14. Kobatela mpe kosalela mbu, mbu minene mpe biloko ya mbu na lolenge oyo ekowumela mpo na bokoli oyo ekowumela

Mokano 15. Kobatela, kozongisa mpe kotombola bosaleli ya malamu ya biloko ya bomoi ya mabele, kobatela zamba na lolenge oyo ekowumela, kobundisa bokomi esobe ya mabele, kopekisa mpe kozongisa nsima kobeba ya mabele mpe kopekisa kolimwa ya bikelamu ndenge na ndenge

Mokano 16. Kotombola mabota ya kimya oyo ezwaka bato nyonso mpo na bokoli oyo ekowumela, kopesa bosembo epai ya bato nyonso mpe kotonga bibongiseli ya malamu, oyo ekopesa lisolo mpe oyo ezwaka bato nyonso na baniveau nyonso

Mokano 17. Kolendisa banzela ya kosala mpe kopesa bomoi ya sika na boyokani ya mokili mobimba mpo na bokoli oyo ekowumela

Programe oyo esengeli kokokisama mobimba liboso ya 2030 mpe babengaka yango mpe Programe 2030 mpo na Bokoli oyo Ekowumela. Mokano na yango ezali kosilisa bapasi oyo bato bazali na yango na nzela ya mibeko, kelasi, mpe boyokani kati na bikolo mpe kati na mangomba. Atako mikano na yango mingi ezali malamu, banzela mpe mikano mosusu ezali mabe (talá Ebandeli 3:5). Programe oyo ezalaki mpe na boyokani na mokanda Laudato Si ya Papa Francis oyo akufi. Papa Leo XIV mpe alobaki maloba ya kondimela programe oyo ya 2030.

“Programe ya Sika ya Mokili Mobimba” ekokaki kobengama “Programe ya Sika ya Katolike,” mpo liloba “katolike” elimboli “ya mokili mobimba.” Papa Francis abengaki kondima
ya programe oyo “elembo ya ntina ya elikya.”

Nsima ya boyokani ya Bikolo ya Bosangani, likita esalemaki na Paris na sanza ya Desɛmbɛ 2015 (nkombo na yango ya solo ezalaki Likita ya 21 ya Bikolo ya Boyokani ya Bikolo ya Bosangani mpo na Mbongwana ya Klima). Papa Francis akumisaki mpe boyokani wana ya bikolo, mpe apesaki toli na bikolo “ete elanda nzela oyo ezali liboso na bokebi, mpe na motema ya bomoko oyo ezali se kokola.”

Pene na bikolo nyonso ya mokili bandimaki boyokani ya Paris, oyo ezalaki na mikano ya sikisiki mpo na zingazinga mpe bilaka ya mbongo. (Na nsima Mokambi ya Etats-Unis, Barack Obama, atyaki maboko na mokanda mpo na kokanga Etats-Unis na likambo oyo na 2016, kasi na 2017, Mokambi ya Etats-Unis, Donald Trump, alobaki ete Etats-Unis EKONDIMA TE boyokani ya Paris oyo bandimaki, mpe alongolaki Etats-Unis. Yango epesaki nkanda na bikolo mingi mpe esalisi na kokabola Etats-Unis na Mpoto mpe na bisika mosusu mingi ya mokili.) Papa Francis alobaki ete bato “bakokweya” soki basali te mbongwana na ye oyo etali klima.

Atako moto moko te alingi kopema mopepe ya bosoto, koyoka nzala, kozala mobola, kozala na likama, mpe bongo na bongo, ndenge bato bazali komeka kokokisa mikano ya programe ya 2030 ya Bikolo ya Bosangani

mpe/to boyokani ya Paris ekosilisa mikakatano oyo bato bazali na yango?

Ndenge Bikolo ya Bosangani Esalaki Tii Lelo

Bikolo ya Bosangani ebandaki mpe etyamaki na mokolo ya 24 Ɔkɔtɔbɛ 1945, nsima ya Etumba ya Mibale ya Mokili Mobimba, mpo na kopekisa etumba mosusu ya ndenge wana mpe komeka kotombola kimya na mokili. Ntango etyamaki, Bikolo ya Bosangani ezalaki na bikolo 51; sikoyo ezali na 193.

Bitumba nkama mingi, to soki te nkoto, esalemi na mokili mobimba banda Bikolo ya Bosangani ebandaki, kasi tozali naino te na oyo bakoki kobenga Etumba ya Misato ya Mokili Mobimba.

Bato mosusu bandimi ete boyokani ya bikolo lokola oyo Bikolo ya Bosangani elobi ete ezali kotombola, elongo na lolenge ya programe ya mangomba nyonso mpe ya bomoko ya mangomba oyo Papa Leo XIV mpe bakambi mosusu mingi ya mangomba bazali komeka kotombola, ekomema kimya mpe bomengo.

Nzokande, ndenge Bikolo ya Bosangani esali likambo yango ezali malamu te. Longola bitumba mingi ya mandoki banda Bikolo ya Bosangani ebandaki, bamilio mingi bazali na nzala, bazali bakimi mboka, mpe/to bazali babola mpenza.

Bambula ebele eleki, Bikolo ya Bosangani ebandaki kokokisa Mikano na yango ya Bokoli ya Milenaire. Ezalaki na “mikano ya bokoli” mwambe, kasi yango elongaki te, ata na maloba ya Bikolo ya Bosangani yango moko. Bongo, na 2015, bandimaki “Mikano 17 ya Bokoli oyo Ekowumela.” Bato mosusu bazali na elikya. Bato mosusu bazali kotalela yango lokola ndoto ya mokili ya kokoka.

Mpo na mokili ya kokoka, na mokolo ya 6 Mai 2016, Papa Francis alobaki ete azalaki kolota mokili ya kokoka ya Mpoto oyo ekopesa lokumu na bato, mpe ete lingomba na ye ekoki kosalisa kontinente wana ekóma na yango. Kasi, ndoto ya Papa wana ekokóma ndoto ya mabe (talá Emoniseli 18).

Ekoki Kozala na Mwa Boyokani mpe Bolongi, Kasi …

Diksionɛrɛ ya Merriam Webster elobi ete mokili ya kokoka ezali "esika ya makanisi epai wapi guvɛrnema, mibeko, mpe bomoi ya bato ezali ya kokoka." Biblia eteyaka ete bato bakoki kosilisa mikakatano na bango bango moko te:

> [23] E Nkolo, nayebi ete nzela ya moto ezali na kati na ye moko te; ezali te na moto oyo azali kotambola ete atambwisa matambe na ye moko. (Yiremia 10:23, NKJV na mokanda mobimba longola soki elobami ndenge mosusu)

Biblia eteyaka ete boyokani ya bikolo ekolonga te:

> [16] Kobebisama mpe mpasi ezali na banzela na bango; [17] Mpe bayebi nzela ya kimya te. [18] Kobanga Nzambe ezali te liboso ya miso na bango. (Baloma 3:16-18)

Nzokande, bato mingi bazali kosala mpo na kokokisa likanisi na bango ya libota ya kokoka mpe mbala mosusu bamekaka ata kokotisa lingomba. Kasi pene na moto moko te alingi kolanda banzela ya Nzambe moko ya solo. Elingi koloba te ete bokoli moko te ekozala mpo na mikano ya Bikolo ya Bosangani to ya Vatican. Ekozala na mwa bokoli (mpe mikano mingi ezali malamu), mpe mpe na mwa mikakatano.

Ya solo, mpe mbala mosusu nsima ya etumba monene, bakondima mpe bakolendisa lolenge moko ya boyokani ya kimya ya bikolo (Danyele 9:27). Ntango yango ekosalema, bato mingi bakokanisa na lokuta ete bato bazali komema libota ya kimya mpe ya kokoka.

Bato mingi bakokosama na "bokoli ya mokili ya kokoka" ya bikolo ya ndenge wana (talá Ezekiele 13:10) mpe na bilembo mpe makamwisi ndenge na ndenge (2 Batesalonika 2:9-12). Kasi Biblia elobi ete kimya ya ndenge wana ekowumela te (Danyele 9:27; 11:31-44), ata soki bakambi bakoloba nini (1 Batesalonika 5:3; Yisaya 59:8).

Likanisi ete, longola Yesu (talá Yoane 15:5; Matai 24:21-22), bato bakoki komema mokili ya kokoka na "ntango oyo ya mabe" ezali nsango malamu ya lokuta (Bagalatia 1:3-10).

Soki bato bango moko bakoki mpenza te komema mokili ya kokoka, mokili ya kokoka ya lolenge moko ekoki kozala?

Ɛɛ.

Bokonzi ya Nzambe ekokómisa mabele oyo mpe, na nsima, seko mobimba, malamu mingi mpenza.

2. Nsango Malamu nini Yesu asakolaki?

Biblia eteyaka ete libota ya kokoka, oyo babengaka Bokonzi ya Nzambe, ekozwa esika ya baguvɛrnema ya bato (Danyele 2:44; Emoniseli 11:15; 19:1-21).

Ntango Yesu abandaki mosala na Ye ya polele, abandaki na kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe. Tala oyo Marko ayebisaki:

> [14] Nzokande nsima ya kotya Yoane na bolɔkɔ, Yesu ayaki na Galile, kosakola nsango malamu ya bokonzi ya Nzambe, [15] mpe koloba ete, “Ntango ekoki, mpe bokonzi ya Nzambe ekómi pene. Bóbongola mitema, mpe bóndima na nsango malamu.” (Marko 1:14-15)

Liloba nsango malamu euti na liloba ya Grɛki oyo babongoli lokola euangelion, mpe elimboli “nsango ya malamu” to “nsango ya esengo.” Na Kondimana ya Sika, liloba ya Lingelesi “kingdom” (bokonzi), oyo etali bokonzi ya Nzambe, elobami mbala soki 149 na NKJV mpe 151 na Biblia ya Douay Rheims. Euti na liloba ya Grɛki oyo babongoli lokola basileia oyo elimboli boyangeli to teritware ya bokonzi.

Bokonzi ya bato, mpe bokonzi ya Nzambe, ezali na mokonzi (Emoniseli 17:14), ezali na etuka ya mabele (Emoniseli 11:15), ezali na mibeko (Yisaya 2:3-4; 30:9), mpe ezali na bato oyo bazali na nse na yango (Luka 13:29).

Tala liteya ya liboso ya polele ya Yesu oyo Matai akomi:

> [23] Mpe Yesu azalaki kotambola na Galile mobimba, koteya na basinagoga na bango, kosakola nsango malamu ya bokonzi, (Matai 4:23)

Matai akomi mpe:

> [35] Bongo Yesu azalaki kotambola na bingumba mpe bamboka nyonso, koteya na basinagoga na bango, kosakola nsango malamu ya bokonzi, (Matai 9:35)

Kondimana ya Sika emonisi ete Yesu akoyangela libela:

> [33] Mpe akoyangela ndako ya Yakobo libela, mpe bokonzi na Ye ekozala na nsuka te. (Luka 1:33)

Luka akomi ete ntina oyo batindaki Yesu ezalaki kosakola Bokonzi ya Nzambe. Tala oyo Yesu ateyaki:

> [43] Alobaki na bango ete, “Nasengeli kosakola bokonzi ya Nzambe na bingumba mosusu mpe, mpo ezali mpo na ntina oyo nde natindamaki.” (Luka 4:43)

Osili koyoka basakola likambo yango? Osili kososola ete ntina ya kotinda Yesu ezalaki kosakola Bokonzi ya Nzambe?

Luka akomi mpe ete Yesu akendeki mpe asakolaki Bokonzi ya Nzambe:

> [10] Mpe bantoma, ntango bazongaki, bayebisaki Ye makambo nyonso oyo basalaki. Bongo akamataki bango mpe akendeki na pembeni na esika ya kimya oyo ezalaki ya engumba oyo babengaka Betesaida. [11] Kasi ntango ebele ya bato bayebaki yango, balandaki Ye; mpe ayambaki bango mpe alobaki na bango mpo na bokonzi ya Nzambe. (Luka 9:10-11)

Yesu ateyaki ete Bokonzi ya Nzambe esengeli kozala likambo ya liboso mpo na baoyo balingi kolanda Ye:

> [33] Kasi bóluka liboso bokonzi ya Nzambe mpe boyengebene na Ye, (Matai 6:33)

> [31] Kasi bóluka bokonzi ya Nzambe, mpe makambo nyonso wana ekobakisama epai na bino. [32] Bóbanga te, etonga ya moke, mpo Tata na bino asepeli kopesa bino bokonzi. (Luka 12:31-32)

Bakristo basengeli KOLUKA LIBOSO Bokonzi ya Nzambe. Basalaka bongo na kokómisa yango likambo na bango ya liboso, na kobika ndenge Klisto alingi bábika mpe na kozela bozongi na Ye mpe bokonzi na Ye. Nzokande, bato mingi oyo balobaka ete bazali ya Klisto, kaka te ete balukaka liboso Bokonzi ya Nzambe te, kasi bayebi kutu te soki ezali nini. Bato mingi mpe bandimaka na lokuta ete kokɔta na politiki ya mokili ezali oyo Nzambe azelaka epai ya Bakristo. Lokola basosoli te bokonzi ya Nzambe,

bazali kobika sikoyo te ndenge basengeli mpe basosoli te mpo na nini bato bazali na mabunga mingi boye.

Talá mpe ete bokonzi ekopesama na etonga ya moke (talá Baloma 11:5). Esengeli komikitisa mpo na kondima kozala eteni ya etonga ya solo ya moke.

Bokonzi ya Nzambe etyami naino te na Mabele

Yesu ateyaki ete balandi na Ye basengeli kobondela ete bokonzi eya; yango wana bazali na yango naino te:

> [9] Tata na biso oyo azali na likoló, Nkombo na Yo ezala bule. 10 Bokonzi na Yo eya. Mokano na Yo esalema (Matai 6:9-10)

Yesu atindaki bayekoli na Ye mpo na kosakola Bokonzi ya Nzambe:

> [1] Bongo abengaki bayekoli na Ye zomi na mibale mpe apesaki bango nguya mpe bokonzi likoló ya bazabolo nyonso, mpe mpo na kobikisa bamaladi. [2] Atindaki bango kosakola bokonzi ya Nzambe. (Luka 9:1-2)

Yesu ateyaki ete kozala na Ye kaka ezalaki bokonzi te, mpo bokonzi etyamaki na Mabele te na ntango wana; yango nde ntina oyo azalaki kobimisa bazabolo na nkombo na Ye te na ntango wana:

> [28] Kasi soki nazali kobimisa bazabolo na Elimo ya Nzambe, wana ya solo bokonzi ya Nzambe ekómi likoló na bino. (Matai 12:28)

Bokonzi ya solo ezali na mikolo ekoya—kasi te sikoyo, ndenge Marko amonisi:

> [47] Mpe soki liso na yo ezali kosala ete osala lisumu, longolá yango. Eleki malamu mpo na yo kokɔta na bokonzi ya Nzambe na liso moko, na esika ya kozala na miso mibale mpe kobwakama … (Marko 9:47)

> [23] Yesu atalaki zingazinga mpe alobaki na bayekoli na Ye ete, “Ezali mpasi mingi mpo na baoyo bazali na bomengo kokɔta na bokonzi ya Nzambe!” [24] Mpe bayekoli bakamwaki maloba na Ye. Kasi Yesu

ayanolaki lisusu mpe alobaki na bango ete, “Bana, ezali mpasi mingi mpo na baoyo batyelaka bomengo motema kokɔta na bokonzi ya Nzambe! [25] Ezali pete mpo na kamela koleka na lidusu ya ntonga na esika ya moto ya bomengo kokɔta na bokonzi ya Nzambe.” (Marko 10:23-25)

[25] Ya solo, nalobi na bino, nakomɛla lisusu te mbuma ya vinyo kino mokolo wana ntango nakomɛla yango ya sika na bokonzi ya Nzambe.” (Marko 14:25)

[43] Yozefe ya Arimatea, mopanzi-nsango ya lokumu ya likita, oyo ye moko azalaki kozela bokonzi ya Nzambe, ayaki mpe azwaki mpiko … (Marko 15:43)

Yesu ateyaki ete bokonzi ezali sikoyo eteni ya mokili oyo te:

[36] Yesu ayanolaki ete, “Bokonzi na ngai ezali ya mokili oyo te. Soki bokonzi na ngai ezalaki ya mokili oyo, basaleli na ngai balingaki kobunda, mpo nakabama na maboko ya Bayuda te; kasi sikoyo bokonzi na ngai euti awa te.” (Yoane 18:36)

Yesu ateyaki ete bokonzi ekoya nsima ya kozonga na Ye lokola Mokonzi na yango:

[31] “Ntango Mwana ya Moto akoya na nkembo na Ye, mpe baanzelu nyonso ya bule elongo na Ye, bongo akofanda na kiti ya bokonzi ya nkembo na Ye. [32] Bikolo nyonso ekosangisama liboso na Ye, mpe akokabola bango moko na mosusu, ndenge mobateli ya bampate akabolaka bampate na bantaba. [33] Mpe akotya bampate na lobɔkɔ na Ye ya mobali, kasi bantaba na lobɔkɔ ya mwasi. [34] Bongo Mokonzi akoloba na baoyo bazali na lobɔkɔ na Ye ya mobali ete, 'Bóya, bino bapambolami ya Tata na ngai, bózwa bokonzi oyo babongisaki mpo na bino banda kotongama ya mokili. (Matai 25:31-34)

Lokola Bokonzi ya Nzambe ezali awa te, tokomona mokili ya kokoka ya solo te kino ekotyama. Mpo bato mingi basosoli bokonzi ya Nzambe te, bazangi kososola ndenge guvɛrnema na Ye ya bolingo esalaka.

Bokonzi ya Nzambe ekoya te “kino botondi ya Bapakano bekokota” (Baloma 11:25)—mpe yango esalemi naino te.

Yesu alobaki ete bokonzi ezali lokola nini?

Yesu apesaki mwa ndimbola ya oyo Bokonzi ya Nzambe ezali lokola yango:

> [26] Mpe alobaki ete, “Bokonzi ya Nzambe ezali lokola soki moto abwaki mbuma na mabele, [27] mpe alali na butu mpe atɛlɛmi na moi, mpe mbuma ebimi mpe ekoli, ye moko ayebi te ndenge nini. [28] Mpo mabele ebimisaka milona yango moko: liboso nkasa, na nsima motó, mpe nsima na yango mbuma ya kokoka na motó. [29] Kasi ntango mbuma ekómi, na mbala moko atyaka mbeli, mpo bobuki ekómi.” (Marko 4:26-29)

> [18] Bongo alobaki ete, “Bokonzi ya Nzambe ezali lokola nini? Mpe nakokokanisa yango na nini? [19] Ezali lokola mbuma ya mutarde, oyo moto moko akamataki mpe alonaki na elanga na ye; mpe ekolaki mpe ekómaki nzete monene, mpe bandɛkɛ ya likoló etongaki bazala na bitape na yango.” [20] Mpe alobaki lisusu ete, “Nakokokanisa bokonzi ya Nzambe na nini? [21] Ezali lokola levire, oyo mwasi moko akamataki mpe abombaki na bimekelo misato ya farine kino nyonso evimbaki.” (Luka 13:18-21)

Bandakisa oyo emonisi ete, na ebandeli, Bokonzi ya Nzambe ezali moke mpenza, kasi ekokóma monene—na nsuka ekozala likoló ya molɔ́ngɔ́ oyo ezali na nsuka te.

Luka akomaki mpe:

> [29] Bakouta na ɛsti mpe na wɛsti, na nɔrdi mpe na sudi, mpe bakofanda na bokonzi ya Nzambe. (Luka 13:29)

Yango wana, Bokonzi ya Nzambe ekozala na bato oyo bauti na mokili mobimba. EKOZALA kaka te mpo na baoyo bazali na bankɔkɔ ya Yisalaele to mpo na mabota ya sikisiki. Bato, oyo bauti bipai nyonso, bakofanda na bokonzi oyo.

Luka 17 mpe Bokonzi

Luka 17:20-21 ezali kotungisa bato mosusu. Kasi liboso ya kokóma wana, talá ete bato bakolya mpenza na Bokonzi ya Nzambe:

> [15] “Esengo na moto oyo akolya limpa na bokonzi ya Nzambe!” (Luka 14:15)

Lokola bato bakolya (na mikolo ekoya) na Bokonzi ya Nzambe, ezali kaka te eloko oyo etyami na mitema na bango sikoyo, ata soki mabongoli ya mabe/ bososoli ya mabe ya Luka 17:21 elakisi ndenge mosusu.

Libongoli ya AFV ya Luka 17:20-21 ekoki kosalisa bato mosusu bázwa bososoli:

> [20] Nzokande ntango Bafarisai batunaki Ye ntango nini bokonzi ya Nzambe ekoya, ayanolaki bango mpe alobaki ete, "Bokonzi ya Nzambe eyaka na komonana te; [21] Mpe bakoloba mpe te ete, 'Talá, ezali awa!' To, 'Talá, ezali kuna!' Mpo talá, bokonzi ya Nzambe ezali kotɛlɛma katikati na bino." (Luka 17:20-21, AFV; talá mpe mabongoli ya NASB mpe ESV)

Talá ete Yesu azalaki koloba na Bafarisai oyo babongolaki mitema te, oyo bazalaki na mosuni, mpe bakosi. Yesu “ayanolaki bango,” — Bafarisai nde batunaki Yesu motuna yango. Baboyaki kondima Ye.

Bazalaki na LINGOMBA? Te!

Yesu azalaki mpe koloba te mpo na lingomba oyo elingaki kobandisama mosika te. Azalaki mpe koloba te mpo na mayoki ya makanisi to ya motema.

Yesu azalaki koloba mpo na BOYANGELI na Ye! Bafarisai bazalaki kotuna Ye te mpo na lingomba. Bayebaki eloko moko te mpo na lingomba ya Kondimana ya Sika oyo elingaki kobanda mosika te. Bazalaki kotuna te mpo na lolenge ya mayoki ya kitoko.

Soki moto akanisi ete Bokonzi ya Nzambe ezali LINGOMBA — mpe ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki “na kati ya” Bafarisai — LINGOMBA ezalaki na kati ya Bafarisai? Ya solo te!

Bososoli ya ndenge wana ezali mwa likambo ya kosɛkisa, boye te? Atako mabongoli mosusu ya Baprotesta ebongoli eteni ya Luka 17:21 ete Bokonzi ya Nzambe ezali “na kati na bino” (NKJV/KJV), ata Biblia ya Sika ya Yelusaleme ya Bakatolike ya Roma ebongoli yango malamu ete “bokonzi ya Nzambe ezali katikati na bino.”

Yesu nde azalaki kati, na katikati ya Bafarisai—Ye nde asengelaki kokóma Mokonzi ya Bokonzi yango. Sikoyo, Bafarisai bakanisaki ete bazalaki kozela Bokonzi ya Nzambe. Kasi basosolaki yango mabe. Yesu alimbolaki ete ekozala Bokonzi ya esika moko to ya bandelo mpo na Bayuda kaka te, ndenge emonanaki ete bazalaki kokanisa (mpe lingomba te ndenge bato mosusu bandimaka sikoyo). Bokonzi ya Nzambe elingaki kozala kaka moko ya bokonzi mingi ya bato mpe oyo emonanaka, oyo bato bakokaki kolakisa to komona, mpe koloba ete, “Yango oyo, awa” to “bokonzi ezali kuna.”

Yesu, Ye moko, abotamaki mpo na kozala MOKONZI ya Bokonzi wana, ndenge ayebisaki Pilato polele (Yoane 18:36-37). Sosolá ete Biblia esalelaka mbala mingi maloba “mokonzi” mpe “bokonzi” na esika moko (ndakisa Danyele 7:17-18,23). MOKONZI ya Bokonzi ya Nzambe oyo ezalaki koya azalaki, na ntango wana mpe na esika wana, kotɛlɛma pembeni ya Bafarisai. Kasi baboyaki kondima Ye lokola mokonzi na bango (Yoane 19:21). Ntango akozonga, mokili ekoboya Ye (Emoniseli 19:19).

Yesu akobaki, na bavɛrsɛ oyo elandi na Luka 17, kolimbola boyei na Ye ya mibale, ntango Bokonzi ya Nzambe ekoyangela MABELE MOBIMBA (na kosalela libongoli ya Moffatt):

> [22] Alobaki na bayekoli na ye ete, “Mikolo ekoya ntango bokozala na mposa makasi mpe ya pamba ya kozala ata na mokolo moko ya Mwana ya moto. [23] Bato bakoloba ete, 'Talá, azali awa!' 'Talá, azali kuna!' kasi bóbima te mpe bólanda bango te, [24] mpo lokola nkake oyo engɛngaka uta na ngámbo moko ya likoló tii na mosusu, ndenge wana nde Mwana ya moto akozala na mokolo na ye moko. [25] Kasi asengeli liboso koyoka mpasi mingi mpe koboyama na bato ya ntango oyo. (Luka 17:22-25, Moffatt)

Yesu alobelaki nkake oyo ezali kongɛnga, se ndenge moko na Matai 24:27-31, kolimbola boyei na Ye ya mibale mpo na KOYANGELA mokili mobimba.

Yesu azali koloba te ete bato na Ye bakokoka komona Ye te ntango akozonga—bakomona Ye (talá Misala 1:11).

Nzokande, bato mingi bakondima Ye te lokola MOKONZI na bango (Emoniseli 11:15) mpe bakobunda na Ye (Emoniseli 19:19)! Bato mingi bakokanisa ete Yesu azali Antiklisto. Yesu azalaki koloba te ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki na kati ya Bafarisai wana—ayebisaki bango na esika mosusu ete balingaki kozala na Bokonzi te mpo na bokosi na bango (Matai 23:13-14). Yesu azalaki mpe koloba te ete Lingomba ekozala Bokonzi.

Bokonzi ya Nzambe ezali eloko oyo bato bakokoka mokolo mosusu KOKƆTA na kati — lokola na lisekwa ya bayengebene! Nzokande, ata Abrahama mpe batata mosusu bazali naino kuna te (talá Baebele 11:13-40).

Bayekoli bayebaki ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki na kati na bango moko te na ntango wana, mpe ete esengelaki kobima, ndenge oyo elandi, oyo eyaki nsima ya Luka 17:21, emonisi:

> [11] Nzokande ntango bazalaki koyoka makambo oyo, alobaki lisese mosusu, mpo azalaki pene na Yelusaleme mpe mpo bakanisaki ete bokonzi ya Nzambe ekobima mbala moko. (Luka 19:11)

Bokonzi ezalaki polele na mikolo ekoya

Ndenge nini okoki koyeba soki Bokonzi ekómi pene? Lokola eteni ya eyano na motuna wana, Yesu atángaki makambo ya bisakweli (Luka 21:8-28) mpe na nsima ateyaki:

> [29] Bótala nzete ya figi, mpe banzete nyonso. [30] Ntango ebandi kobimisa nkasa, bomonaka mpe boyebaka bino moko ete eleko ya molunge ekómi pene. [31] Bongo bino mpe, ntango bokomona makambo oyo kosalema, bóyeba ete bokonzi ya Nzambe ekómi pene. (Luka 21:29-31)

Yesu alingaki ete bato na Ye bálanda makambo ya bisakweli mpo báyeba ntango Bokonzi ekoya. Na bisika mosusu Yesu ayebisaki bato na Ye bákɛngɛla mpe bátya likebi na makambo ya bisakweli (Luka 21:36; Marko 13:33-37). Atako maloba ya Yesu, bato mingi batyaka likebi te na kokɛngɛla makambo ya mokili oyo ekangani na bisakweli.

Na Luka 22 mpe 23, Yesu amonisaki lisusu ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki eloko oyo ekokokisama na mikolo ekoya ntango ateyaki:

> 15 “Na mposa makasi nazalaki na mposa ya kolya Elekeli oyo elongo
> na bino liboso ete nayoka mpasi; 16 mpo nalobi na bino, nakolya
> yango lisusu te kino ekokokisama na bokonzi ya Nzambe.” 17 Bongo
> akamataki kɔpɔ, mpe apesaki matɔndi, mpe alobaki ete,
> “Bókamata oyo mpe bókabola yango kati na bino; 18 mpo nalobi na
> bino, nakomɛla mbuma ya vinyo te kino bokonzi ya Nzambe
> ekoya.” (Luka 22:15-18)

> 39 Kasi moko ya basali-mabe oyo babakaki na ekulusu elongo na ye
> azalaki kotyola ye mpe alobaki ete, “Soki ozali Masiya, mibikisa yo
> moko mpe bikisa biso mpe.” 40 Mpe moninga na ye apamelaki ye
> mpe alobaki na ye ete, “Ozali ata kobanga Nzambe te? Mpo yo mpe
> ozali na etumbu elongo na ye. 41 Mpe biso na bosembo, mpo
> tobongi na yango, mpo tozali kofutama na ndenge ya oyo tosalaki,
> kasi oyo asali eloko moko ya mabe te.” 42 Mpe alobaki na Yeshua
> ete, “Nkolo na ngai, kanisa ngai ntango okoya na Bokonzi na yo.” 43
> Kasi Yeshua alobaki na ye ete, “Amen, nalobi na yo ete lelo okozala
> elongo na ngai na Paradiso.” (Luka 23:39-43, Aramaic in Plain
> English)

Bokonzi ya Nzambe eyaki mpe te ntango kaka babomaki Yesu, ndenge Marko mpe Luka bamonisi biso:

> 43 Yozefe ya Arimatea, mopanzi-nsango ya lokumu ya likita, oyo ye
> moko azalaki kozela bokonzi ya Nzambe, ayaki mpe azwaki mpiko
> … (Marko 15:43)

> 51 Azalaki moto ya Arimatea, engumba ya Bayuda, mpe ye mpe
> azalaki kozela bokonzi ya Nzambe. (Luka 23:51)

Ezali nsima ya lisekwa (1 Bakolinti 15:50-55) nde Bakristo bakobotama lisusu mpo na kokɔta na Bokonzi ya Nzambe, ndenge Yoane akomi:

> 3 Yesu ayanolaki mpe alobaki na ye ete, “Ya solo mpenza, nalobi na
> yo, soki moto abotami lisusu te, akoki komona bokonzi ya Nzambe
> te.” 4 Nikodemo alobaki na Ye ete, “Ndenge nini moto akoki

kobotama ntango akómi mobange? Akoki kokɔta mbala ya mibale na libumu ya mama na ye mpe kobotama?” [5] Yesu ayanolaki ete, “Ya solo mpenza, nalobi na yo, soki moto abotami na mai mpe na Elimo te, akoki kokɔta na bokonzi ya Nzambe te. (Yoane 3:3-5)

Kaka bato ya Nzambe nde bakomona Bokonzi ya Nzambe ya nsuka, oyo ekoya nsima ya milenaire.

Sikoyo sosolá lisusu ete nsima ya kosekwa ya Yesu, ateyaki lisusu mpo na Bokonzi ya Nzambe:

[3] Amimonisaki mpe ye moko na bomoi nsima ya mpasi na Ye na nzela ya bilembo mingi ya solo, komonana epai na bango mikolo ntuku minei mpe koloba makambo etali bokonzi ya Nzambe. (Misala 1:3)

Masakoli ya liboso mpe ya nsuka oyo Yesu apesaki ezalaki mpo na Bokonzi ya Nzambe! Yesu ayaki lokola motindami mpo na koteya mpo na Bokonzi yango.

Yesu asalaki mpe ete Ntoma Yoane akoma mpo na Bokonzi ya Nzambe ya milenaire oyo ekozala na mabele. Talá oyo asalaki ete Yoane akoma:

[4] Namonaki milimo ya baoyo bakataki bango mitu mpo na litatoli na bango mpo na Yesu mpe mpo na liloba ya Nzambe, baoyo bakumisaki nyama to elilingi na yango te, mpe bazwaki elembo na yango na mbunzu na bango to na mabɔkɔ na bango te. Mpe bazalaki na bomoi mpe bayangelaki elongo na Klisto mbula nkoto moko. (Emoniseli 20:4)

Bakristo ya kala bateyaki ete Bokonzi ya Nzambe ya milenaire ekozala na mabele mpe ekozwa esika ya baguvɛrnema ya mokili ndenge Biblia eteyaka (talá Emoniseli 5:10, 11:15).

Mpo na nini, soki Bokonzi ya Nzambe ezali na ntina mingi boye, bato mingi bayoki likambo mingi te mpo na yango?

Na ndambo mpo Yesu abengaki yango sekele:

> [11] Mpe alobaki na bango ete, “Epai na bino epesameli koyeba sekele ya bokonzi ya Nzambe; kasi epai ya baoyo bazali libanda, makambo nyonso eyaka na masese. (Marko 4:11)

Ata lelo Bokonzi ya solo ya Nzambe ezali sekele epai ya bato mingi, ndenge moko na ndambo mingi ya mwango ya Nzambe (talá mpe buku na biso ya ofele, na Internet na www.ccog.org, oyo ezali na motó ya likambo: The MYSTERY of GOD’s PLAN Why Did God Create Anything? Why did God make you?).

Talá mpe ete Yesu alobaki ete nsuka (ya ntango oyo) ekoya (mosika te) NSIMA ya kosakola nsango malamu ya bokonzi na mokili mobimba lokola LITATOLI:

> [14] Mpe nsango malamu oyo ya bokonzi ekosakolama na mokili mobimba lokola litatoli epai ya bikolo nyonso, mpe bongo nsuka ekoya. (Matai 24:14)

Kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ezali na ntina mpe esengeli kokokisama na mikolo oyo ya nsuka. Ezali “nsango ya malamu” mpo epesaka elikya ya solo mpo na bapasi ya bato, ata soki bakambi ya politiki bakoteya nini.

Soki otaleli maloba ya Yesu, esengeli kozala polele ete lingomba ya solo ya bokristo esengeli kosakola nsango malamu wana ya bokonzi sikoyo. Yango esengeli kozala likambo ya liboso mpo na Lingomba. Mpe mpo na kosala yango malamu, esengeli kosalela minɔkɔ ebele. Yango nde oyo Continuing Church of God ezali komeka kosala. Mpe yango wana nde babongoli mwa buku oyo na minɔkɔ ebele mpenza.

Yesu ateyaki ete bato mingi BAKONDIMA TE nzela na Ye:

> [13] “Bókɔta na porte ya nkaka; mpo porte ezali monene mpe nzela ezali mokuse te oyo ememaka na kobebisama, mpe bato mingi bazali kokɔta na yango. [14] Mpo porte ezali ya nkaka mpe nzela ezali mpasi oyo ememaka na bomoi, mpe bato oyo bazwaka yango bazali moke. (Matai 7:13-14)

Nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ememaka na bomoi!

Ekoki kozala likambo ya kosepelisa koyeba ete, atako bato mingi oyo balobaka ete bazali baklisto bamonanaka ete bayebi te likanisi ete likambo Klisto atyaki likebi na yango ezalaki kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe, banganga-nzambe mpe bato ya lisolo ya mokili basosolaka mbala mingi ete yango nde Biblia eteyaka mpenza.

Nzokande, Yesu Ye moko azelaki ete bayekoli na Ye báteya nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe (Luka 9:2,60). Lokola bokonzi oyo ekoya ekozala na mibeko ya Nzambe, ekomema kimya mpe bomengo—mpe kotosa mibeko wana na ntango oyo ememaka na kimya ya solo (Nzembo 119:165,172; Baefese 2:15).

Mpe nsango malamu oyo ya bokonzi eyebanaki na makomi ya Kondimana ya Kala.

3. Bokonzi ya Nzambe eyebanaki na Kondimana ya Kala?

Lisakoli ya liboso mpe ya nsuka ya Yesu oyo ekomami ezalaki na kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe (Marko 1:14-15; Misala 1:3).

Bokonzi ya Nzambe ezali eloko oyo Bayuda ya ntango ya Yesu basengelaki koyeba mwa likambo mpo na yango, mpo elobamaki na makomi na bango, oyo tobengaka sikoyo Kondimana ya Kala.

Danyele Ateyaki mpo na Bokonzi

Mosakoli Danyele akomaki:

> [40] Mpe bokonzi ya minei ekozala makasi lokola ebende, mpo ebende ebukaka biteni mpe epanzaka eloko nyonso; mpe lokola ebende oyo enikaka, bokonzi wana ekobuka biteni mpe ekonika bokonzi nyonso mosusu. [41] Lokola omonaki makolo mpe misapi, ndambo ya mabele ya mosali-mbeki mpe ndambo ya ebende, bokonzi ekokabolama; kasi makasi ya ebende ekozala na kati na yango, se ndenge omonaki ebende esangisami na mabele ya mbeki. [42] Mpe ndenge misapi ya makolo ezalaki ndambo ya ebende mpe ndambo ya mabele, ndenge wana bokonzi ekozala ndambo makasi mpe ndambo ya bolɛmbu. [43] Ndenge omonaki ebende esangisami na mabele ya mbeki, bakosangana na momboto ya bato; kasi bakokangana na moko na mosusu te, se ndenge ebende esanganaka na mabele te. [44] Mpe na mikolo ya bakonzi wana Nzambe ya likoló akotya bokonzi oyo ekobebisama ata mokolo moko te; mpe bokonzi ekotikala na bato mosusu te; ekobuka biteni mpe ekolya bokonzi nyonso wana, mpe ekotɛlɛma libela. (Danyele 2:40-44)
>
> [18] Kasi basantu ya Oyo-Aleki-Likoló bakozwa bokonzi, mpe bakozala na bokonzi libela, ɛɛ, libela na libela.' (Danyele 7:18)
>
> [21] “Nazalaki kotala; mpe liseke wana kaka ezalaki kobunda na basantu, mpe ezalaki kolonga bango, [22] kino Mokóló ya Mikolo ayaki, mpe likambo ekatamaki mpo na litomba ya basantu ya Oyo-

> Aleki-Likoló, mpe ntango ekómaki mpo na basantu kozwa bokonzi. (Danyele 7:21-22)

Epai ya Danyele, toyekoli ete ntango ekoya wana Bokonzi ya Nzambe ekobebisa bokonzi ya mokili oyo mpe ekowumela libela. Toyekoli mpe ete basantu bakozala na eteni na bango na kozwa bokonzi oyo.

Biteni mingi ya bisakweli ya Danyele ezali mpo na ntango na biso ya ekeke ya 21.

Talá mwa bavɛrsɛ ya Kondimana ya Sika:

> 12 “Maseke zomi oyo omonaki ezali bakonzi zomi oyo bazwi naino bokonzi te, kasi bazwi bokonzi ngonga moko lokola bakonzi elongo na nyama. 13 Bango bazali na likanisi moko, mpe bakopesa nguya mpe bokonzi na bango na nyama. 14 Bango bakobunda na Mwana ya Mpate, mpe Mwana ya Mpate akolonga bango, mpo Ye azali Nkolo ya bankolo mpe Mokonzi ya bakonzi; mpe baoyo bazali elongo na Ye babengami, baponami, mpe bazali sembo.” (Emoniseli 17:12-14)

Bongo, tomoni na Kondimana ya Kala mpe ya Sika likanisi ete ekozala bokonzi ya mabele na mikolo ya nsuka oyo ekozala na biteni zomi mpe ete Nzambe akobebisa yango mpe akotya bokonzi na Ye.

Yisaya Ateyaki mpo na Bokonzi

Nzambe apemisaki Yisaya akoma mpo na eteni ya liboso ya Bokonzi ya Nzambe, boyangeli ya mbula nkoto moko oyo bayebi lokola milenaire, boye:

> 1 Nzete moko ekobima na mobimbi ya Yisai, Mpe Etape ekokola na misisa na ye. 2 Elimo ya Nkolo ekopema likoló na Ye, Elimo ya bwanya mpe ya bososoli, Elimo ya toli mpe ya nguya, Elimo ya boyebi mpe ya kobanga Nkolo.
>
> 3 Esengo na Ye ezali na kobanga Nkolo, Mpe akosambisa te na komona ya miso na Ye, To kokata likambo na koyoka ya matoi na

Ye; [4] Kasi na boyengebene akosambisa babola, Mpe akokata likambo na bosembo

mpo na bato ya komikitisa ya mabele; Akobɛta mabele na lingenda ya monɔkɔ na Ye, Mpe na mopepe ya mbɛbu na Ye akoboma bato mabe. [5] Boyengebene ekozala mokaba ya loketo na Ye, Mpe bosembo mokaba ya kati na Ye.

[6] "Mbwa ya zamba ekofanda elongo na mwana ya mpate, Nkoi ekolala elongo na mwana ya ntaba, Mwana ya ngɔmbɛ mpe mwana ya nkosi mpe nyama ya mafuta elongo; Mpe mwana moke akokamba yango. [7] Ngɔmbɛ mpe ndombe bakolya matiti; Bana na yango bakolala esika moko; Mpe nkosi ekolya matiti lokola ngɔmbɛ. [8] Mwana oyo azali komɛla mabɛlɛ akosakana pembeni ya lidusu ya nyoka, Mpe mwana oyo balongoli na mabɛlɛ akotya lobɔkɔ na ye na lidusu ya nyoka ya ngɛngɛ. [9] Bakosala mabe te mpe bakobebisa te na ngomba na ngai mobimba ya bule, Mpo mabele ekotonda na boyebi ya Nkolo Lokola mai ezipi mbu.

[10] "Mpe na mokolo wana ekozala na Mosisa ya Yisai, Oyo akotɛlɛma lokola elembo epai ya bato; Mpo Bapakano bakoluka Ye, Mpe esika na Ye ya kopema ekozala na nkembo." (Yisaya 11:1-10)

Ntina oyo nalobelaki likambo oyo lokola eteni ya liboso to ntango ya liboso ya Bokonzi ya Nzambe ezali ete oyo ezali ntango wapi ekozala ya nzoto (liboso ya ntango oyo engumba ya bule, Yelusaleme ya Sika, ekokita uta na likoló, Emoniseli 21) mpe ekowumela mbula nkoto moko. Yisaya andimisaki likambo ya nzoto ya ntango oyo ntango akobaki na:

[11] Ekosalema na mokolo wana Ete Nkolo akotanda lobɔkɔ na Ye lisusu mbala ya mibale Mpo na kozongisa batikali ya bato na Ye oyo batikali, Uta na Asiri mpe Ezipito, Uta na Patrosi mpe Kushi, Uta na Elame mpe Shinare, Uta na Amati mpe bisanga ya mbu.

[12] Akotɛlɛmisa elembo mpo na bikolo, Mpe akosangisa bato ya Yisalaele oyo babwakamaki, Mpe akoyanganisa bato ya Yuda oyo bapanzanaki Uta na bansɔngɛ minei ya mabele. [13] Mpe zuwa ya Efrayime ekolongwa, Mpe banguna ya Yuda bakosilisama;

> Efrayime akoyokela Yuda zuwa te, Mpe Yuda akotungisa Efrayime te. [14] Kasi bakopumbwa likoló ya lipeka ya Bafilistia na ngámbo ya wɛsti; Elongo bakopunza bato ya Ɛsti; Bakotya lobɔkɔ na bango likoló ya Edome mpe Moabe; Mpe bato ya Amone bakotosa bango. [15] Nkolo akobebisa mpenza lolemo ya Mbu ya Ezipito; Na mopepe na Ye ya nguya akoningisa loboko na Ye likoló ya Ebale, Mpe akobɛta yango na miluka nsambo, Mpe akosala ete bato bakatisa na makolo ya kokauka. [16] Ekozala na balabala mpo na batikali ya bato na Ye Oyo bakotikala uta na Asiri, Se ndenge ezalaki mpo na Yisalaele Na mokolo oyo abimaki uta na mokili ya Ezipito. (Yisaya 11:11-16)

Yisaya apemisamaki mpe mpo na kokoma:

> [2] Nzokande ekosalema na mikolo ya nsuka Ete ngomba ya ndako ya Nkolo Ekotyama na nsɔngɛ ya bangomba, Mpe ekotombwama likoló ya bangomba mike; Mpe bikolo nyonso ekotiyola epai na yango. [3] Bato mingi bakoya mpe bakoloba ete, “Bóya, mpe tómata na ngomba ya Nkolo, Na ndako ya Nzambe ya Yakobo; Akoteya biso banzela na Ye, Mpe tokotambola na banzela na Ye.” Mpo uta na Siona mobeko ekobima, Mpe liloba ya Nkolo uta na Yelusaleme. [4] Akosambisa kati na bikolo, Mpe akopamela bato mingi; Bakotula mipanga na bango bakóma bikatelo ya bilanga, Mpe makonga na bango bakóma bambeli ya kokata banzete; Ekolo ekotombola mopanga te na ekolo mosusu, Mpe bakoyekola etumba lisusu te. ... [11] Miso ya lolendo ya moto ekokitisama, Lolendo ya bato ekogumbama, Mpe Nkolo Ye moko akotombwama na mokolo wana. (Yisaya 2:2-4,11)

Yango wana, ekozala ntango ya kokoka ya kimya na mabele. Na nsuka, yango ekozala libela, na Yesu azali koyangela. Na ndenge ya makomi ndenge na ndenge (Nzembo 90:4; 92:1; Yisaya 2:11; Ozea 6:2), Talmud ya Bayuda eteyaka ete oyo ewumelaka mbula 1.000 (Babylonian Talmud: Tractate Sanhedrin Folio 97a).

Yisaya apemisamaki mpe mpo na kokoma makambo oyo elandi:

> [6] Mpo Mwana abotameli biso, Mwana mobali apesameli biso; Mpe boyangeli ekozala likoló ya lipeka na Ye. Mpe nkombo na Ye ekobengama Ya Kokamwa, Mopesi-Toli, Nzambe ya Nguya, Tata ya Seko, Nkumu ya Kimya. [7] Na bokoli ya boyangeli na Ye mpe ya kimya Ekozala na nsuka te, Likoló ya kiti ya bokonzi ya Davidi mpe likoló ya bokonzi na Ye, Mpo na kobongisa yango mpe kotya yango na bosambisi mpe na bosembo Uta na ntango wana kino libela. Molende ya Nkolo ya mampinga ekokokisa yango. (Yisaya 9:6-7)

Talá ete Yisaya alobaki ete Yesu akoya mpe akotya bokonzi elongo na guvɛrnema. Atako bato mingi oyo balobaka ete bazali ya Klisto batángaka vɛrsɛ oyo, mingimingi na sanza ya Desɛmbɛ mbula na mbula, batyaka mbala mingi likebi te ete ezali kosakola koleka likambo ya kobotama ya Yesu. Biblia emonisi ete Bokonzi ya Nzambe ezali na guvɛrnema oyo ezali na mibeko likoló ya bato, mpe ete Yesu akozala mokonzi likoló na yango. Yisaya, Danyele, mpe basusu basakolaki yango.

Mibeko ya Nzambe ezali nzela ya bolingo (Matai 22:37-40; Yoane 15:10) mpe Bokonzi ya Nzambe ekoyangelama na ndenge ya mibeko wana. Yango wana Bokonzi ya Nzambe, ata soki bato mingi na mokili batalelaka yango ndenge nini, ekozala na ndenge ya bolingo.

Nzembo mpe Makambo Mosusu

Ezalaki kaka Danyele mpe Yisaya te oyo Nzambe apemisaki bákoma mpo na Bokonzi ya Nzambe oyo ezalaki koya.

Ezekiele apemisamaki mpo na kokoma ete baoyo ya mabota nyonso ya Yisalaele (kaka Bayuda te) oyo bapanzanaki na ntango ya Bolɔzi Monene bakosangisama esika moko na bokonzi ya milenaire:

> [17] Yango wana lobá ete, 'Talá oyo Nkolo Nzambe alobi: “Nakosangisa bino uta na bato, nakoyanganisa bino uta na bikolo epai bopanzanaki, mpe nakopesa bino mokili ya Yisalaele.”' [18] Mpe bakokende kuna, mpe bakolongola biloko na yango nyonso ya nkele mpe makambo na yango nyonso ya mbindo uta kuna. [19] Bongo nakopesa bango motema moko, mpe nakotya elimo ya sika

kati na bango, mpe nakolongola motema ya libanga na mosuni na bango, mpe nakopesa bango motema ya mosuni, [20] mpo bátambola na mibeko na ngai mpe bábatela bikateli na ngai mpe básala yango; mpe bakozala bato na ngai, mpe ngai nakozala Nzambe na bango. [21] Kasi mpo na baoyo mitema na bango elandaka mposa ya biloko na bango ya nkele mpe makambo na bango ya mbindo, nakofuta misala na bango likoló ya mitó na bango," elobi Nkolo Nzambe. (Ezekiele 11:17-21)

Bakitani ya mabota ya Yisalaele bakopanzana lisusu te, kasi bakotosa mibeko ya Nzambe mpe bakotika kolya biloko ya nkele (Levitike 11; Mibeko 14).

Talá makambo oyo elandi na Nzembo mpo na nsango malamu ya bokonzi ya Nzambe:

[27] Bansuka nyonso ya mokili Bakokanisa mpe bakozonga epai ya Nkolo, Mpe mabota nyonso ya bikolo Bakokumbamela liboso na Yo. [28] Mpo bokonzi ezali ya Nkolo, Mpe Ye ayangelaka likoló ya bikolo. (Nzembo 22:27-28)

[6] Kiti na Yo ya bokonzi, E Nzambe, ezali libela na libela; Lingenda ya boyengebene ezali lingenda ya bokonzi na Yo. (Nzembo 45:6)

[1] Ɛɛ, bóyembela Nkolo nzembo ya sika! Bóyembela Nkolo, mabele mobimba. [2] Bóyembela Nkolo, bópambola nkombo na Ye; Bósakola nsango malamu ya lobiko na Ye mokolo na mokolo. [3] Bósakola nkembo na Ye kati na bikolo, Makamwisi na Ye kati na bato nyonso. (Nzembo 96:1-3; talá mpe 1 Ntango 16:23-24)

[10] Misala na Yo nyonso ekokumisa Yo, E Nkolo, Mpe basantu na Yo bakopambola Yo. [11] Bakoloba mpo na nkembo ya bokonzi na Yo, Mpe bakolobela nguya na Yo, [12] Mpo na koyebisa bana ya bato misala na Ye ya nguya, Mpe nkembo ya lokumu ya bokonzi na Ye. [13] Bokonzi na Yo ezali bokonzi ya seko, Mpe boyangeli na Yo ewumelaka na bikeke nyonso. (Nzembo 145:10-13)

Bakomi ndenge na ndenge na Kondimana ya Kala bakomaki mpe mpo na makambo ya bokonzi (ndakisa Ezekiele 20:33; Abdiasi 21; Mika 4:7).

Bongo, ntango Yesu abandaki koteya nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe, bato oyo bazalaki koyoka Ye bayebaki mwa moke likanisi ya moboko.

4. Bantoma bateyaki Nsango Malamu ya Bokonzi?

Atako bato mingi basalaka lokola nsango malamu ezali kaka nsango ya esengo mpo na moto ya Yesu, likambo ya solo ezali ete balandi ya Yesu bateyaki nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe. Yango nde nsango oyo Yesu ayaki na yango.

Ntoma Paulo ateyaki mpo na Bokonzi ya Nzambe mpe mpo na Yesu:

> [8] Mpe akɔtaki na sinagoga mpe alobaki na mpiko sanza misato, koyekola mpe kondimisa mpo na makambo ya bokonzi ya Nzambe. (Misala 19:8)
>
> [25] Mpe ya solo, sikoyo nayebi ete bino nyonso, kati na bino natambolaki kosakola bokonzi ya Nzambe. (Misala 20:25)
>
> [23] Bongo ntango baponelaki ye mokolo, bato mingi bayaki epai na ye na ndako oyo azalaki kofanda, mpe alimbolaki mpe apesaki litatoli ya makasi epai na bango mpo na bokonzi ya Nzambe, kondimisa bango mpo na Yesu na Mobeko ya Moize mpe na Basakoli, banda ntɔngɔ tii na pokwa. … [31] kosakola bokonzi ya Nzambe mpe koteya makambo etali Nkolo Yesu Klisto na mpiko nyonso, moto moko te apekisaki ye. (Misala 28:23,31)

Talá ete Bokonzi ya Nzambe etali kaka Yesu te (atako Ye azali eteni monene na yango), mpo Paulo ateyaki mpe mpo na Yesu na ndenge ya kokabola na oyo ateyaki mpo na Bokonzi ya Nzambe.

Paulo abengaki yango mpe nsango malamu ya Nzambe, kasi ezalaki kaka nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe:

> [9] … tosakolaki epai na bino nsango malamu ya Nzambe … [12] mpo bótambola na lolenge oyo ebongi na Nzambe oyo abengaka bino na bokonzi mpe na nkembo na Ye moko. (1 Batesalonika 2:9,12)

Paulo abengaki yango mpe nsango malamu ya Klisto (Baloma 1:16). “Nsango ya malamu” ya Yesu, nsango oyo Ye ateyaki.

Talá ete ezalaki kaka te nsango malamu mpo na moto ya Yesu Klisto to kaka mpo na lobiko ya moto ye moko. Paulo alobaki ete nsango malamu ya Klisto ezalaki na kotosa Yesu, bozongi na Ye, mpe bosambisi ya Nzambe:

> [6] … ezali ya sembo epai ya Nzambe kofuta na bolɔzi baoyo bazali kotungisa bino, [7] mpe kopesa bino oyo bozali kotungisama bopemi elongo na biso ntango Nkolo Yesu akomonisama uta na likoló elongo na baanzelu na Ye ya nguya, [8] na mɔtɔ ya moto-moto, kozongisa mabe epai ya baoyo bayebi Nzambe te, mpe epai ya baoyo batosaka nsango malamu ya Nkolo na biso Yesu Klisto te. [9] Bango bakozwa etumbu ya kobebisama ya seko mosika ya elongi ya Nkolo mpe ya nkembo ya nguya na Ye, [10] ntango akoya, na Mokolo wana, mpo akumisama kati na basantu na Ye mpe akamwama kati na baoyo nyonso bandimi, mpo litatoli na biso kati na bino endimamaki. (2 Batesalonika 1:6-10)

Kondimana ya Sika emonisi ete bokonzi ezali eloko oyo tokozwa, kasi te ete tozali na yango mobimba sikoyo:

> [28] tozali kozwa bokonzi oyo ekoki koningana te. (Baebele 12:28)

Tokoki kokanga ntina mpe kozela kozala eteni ya Bokonzi ya Nzambe sikoyo, kasi tokɔti na kati na yango mobimba te.

Paulo andimisaki mpenza ete moto akɔtaka na Bokonzi ya Nzambe mobimba te lokola moto ya nzoto oyo ekufaka, mpo esalemaka nsima ya lisekwa:

> [50] Sikoyo nalobi likambo oyo, bandeko, ete mosuni mpe makila ekoki kozwa libula ya bokonzi ya Nzambe te; mpe kopɔla ezwaka libula ya kozanga kopɔla te. [51] Talá, nayebisi bino sekele: Tokolala nyonso te, kasi tokobongwana nyonso— [52] na mwa ntango moke, na kobɛta ya liso, na kelelo ya nsuka. Mpo kelelo ekobɛta, mpe bakufi bakosekwa na kozanga kopɔla, mpe tokobongwana (1 Bakolinti 15:50-52)

> [1] Yango wana napesi yo mitindo liboso ya Nzambe mpe ya Nkolo Yesu Klisto, oyo akosambisa bato ya bomoi mpe bakufi na komonana na Ye mpe na bokonzi na Ye.

(2 Timote 4:1)

Paulo ateyaki kaka yango te, kasi ateyaki mpe ete Yesu akopesa Bokonzi epai ya Nzambe Tata:

> [20] Kasi sikoyo Klisto asekwi uta na bakufi, mpe akómi mbuma ya liboso ya baoyo balalaki. [21] Mpo lokola liwa eyaki na nzela ya moto, lisekwa ya bakufi mpe eyaki na nzela ya Moto. [22] Mpo lokola bato nyonso bakufaka na Adama, se bongo bato nyonso bakozwa bomoi na Klisto. [23] Kasi mokomoko na molɔngɔ na ye: Klisto mbuma ya liboso, nsima na yango baoyo bazali ya Klisto na boyei na Ye. [24] Bongo nsuka ekoya, ntango akopesa bokonzi epai ya Nzambe Tata, ntango akosukisa boyangeli nyonso mpe bokonzi mpe nguya nyonso. [25] Mpo asengeli koyangela kino akotya banguna nyonso na nse ya makolo na Ye. (1 Bakolinti 15:20-25)

Paulo ateyaki mpe ete bato oyo bazangi boyengebene (bato oyo babukaka mibeko) bakozwa libula ya Bokonzi ya Nzambe te:

> [9] Boyebi te ete bato oyo bazangi boyengebene bakozwa libula ya bokonzi ya Nzambe te? Bókosama te. Bato ya pite, bato oyo bakumisaka bikeko, bato ya ekobo, bato oyo balalaka na mibali baninga, basodoma, [10] miyibi, bato ya lokoso, balangwi-masanga, batyoli, mpe bapunzi bakozwa libula ya bokonzi ya Nzambe te. (1 Bakolinti 6:9-10)

> [19] Sikoyo misala ya mosuni ezali polele, yango ezali: ekobo, pite, mbindo, makambo ya nsɔni, [20] kokumisa bikeko, kindoki, koyinana, koswana, zuwa, kanda makasi, mposa ya kolakisa bomoto, bokabwani, mateya ya lokuta, [21] likunya, koboma bato, kolangwa masanga, bafɛti ya mbindo, mpe makambo ya ndenge wana; oyo nayebisi bino liboso, ndenge nayebisaki bino mpe kala, ete baoyo basalaka makambo ya ndenge wana bakozwa libula ya bokonzi ya Nzambe te. (Bagalatia 5:19-21)

> [5] Mpo boyebi likambo oyo, ete moto ya pite te, moto ya mbindo te, to moto ya lokoso, oyo azali mokumisi ya bikeko, azali na libula ata moko te na bokonzi ya Klisto mpe ya Nzambe. (Baefese 5:5)

Nzambe azali na mibeko mpe asɛngaka kobongola motema mosika ya lisumu mpo moto akoka kokɔta na bokonzi na Ye. Kotosa Nzambe esengeli mpo na kozwa Elimo Santu mpe mpo na kozwa lobiko:

> [29] …Petelo mpe bantoma … balobaki ete, "Tosengeli kotosa Nzambe na esika ya bato. … [32] Mpe biso tozali batatoli na Ye ya makambo oyo, ndenge moko na Elimo Santu, oyo Nzambe apesi na baoyo batosaka Ye." (Misala 5:29,32, AFV)

> [5] Klisto … [8] atako azalaki Mwana, kasi ayekolaki botosi na nzela ya makambo oyo ayokaki mpasi. [9] Mpe lokola akómisamaki ya kokoka, akómaki mopesi ya lobiko ya seko epai ya bato nyonso oyo batosaka Ye, (Baebele 5:5,8-9)

Ntoma Paulo akebisaki ete bato mosusu bakoteya te ete nsango malamu ya Yesu ezali eyano, kasi ete nzela mosusu ezali malamu:

> [3] Ngɔlu na bino mpe kimya uta na Nzambe Tata mpe Nkolo na biso Yesu Klisto, [4] oyo amipesaki mpo na masumu na biso, mpo abikisa biso na ntango oyo ya mabe, na mokano ya Nzambe mpe Tata na biso, [5] na Ye nkembo ezala libela na libela. Amen. [6] Nazali kokamwa ete bozali kotika noki boye Ye oyo abengaki bino na ngɔlu ya Klisto, mpo na kokende na nsango malamu mosusu, [7] oyo ezali nsango malamu mosusu te; kasi bato mosusu bazali kotungisa bino mpe balingi kobebisa nsango malamu ya Klisto. [8] Kasi ata soki biso, to anzelu uta na likoló, tosakoli epai na bino nsango malamu mosusu na oyo tosakolaki epai na bino, alakelama mabe. [9] Ndenge tolobaki liboso, se bongo sikoyo nalobi lisusu, soki moto azali kosakola epai na bino nsango malamu mosusu na oyo bozwaki, alakelama mabe. (Bagalatia 1:3-9)

> [3] Kasi nazali kobanga, noki te, ndenge nyoka ekosaki Eva na mayele mabe na yango, se bongo makanisi na bino ekoki kobebisama mosika ya bosembo oyo ezali kati na Klisto. [4] Mpo soki ye oyo azali koya azali kosakola Yesu mosusu oyo tosakolaki te, to soki bozali kozwa elimo mosusu oyo bozwaki te, to nsango malamu mosusu oyo bondimaki te — bokoki mpenza kondima yango! (2 Bakolinti 11:3-4)

Nsango malamu wana “mosusu” mpe “ekeseni,” oyo ya solo ezalaki nsango malamu ya lokuta, ezalaki nini?

Nsango malamu ya lokuta ezali na biteni ndenge na ndenge.

Na mokuse, nsango malamu ya lokuta ezali kondima ete osengeli mpenza te kotosa Nzambe mpe komeka makasi kobika na boyengebene na nzela na Ye, wana ozali koloba ete oyebi Ye (talá Matai 7:21-23). Etalelaka mingimingi litomba na yo moko.

Nyoka ekosaki Eva mpo akweya na nsango malamu ya lokuta eleki mbula pene 6000 (Ebandeli 3)—mpe banda ntango wana bato bandimi ete bayebi malamu koleka Nzambe mpe ete basengeli kopona bango moko malamu mpe mabe. Ɛɛ, nsima ya boyei ya Yesu, nkombo na Ye ekangisamaki mbala mingi na nsango malamu ndenge na ndenge ya lokuta—mpe likambo oyo ezali kokoba mpe ekokoba kino ntango ya Antiklisto ya nsuka.

Sikoyo na ntango ya Ntoma Paulo, nsango malamu ya lokuta ezalaki na bosolo mpenza lisangá ya Gnostiki/Mistiki ya solo mpe ya libunga. Ba-Gnostiki bandimaki na bosolo ete boyebi ya sipesiali nde ezalaki na ntina mpo na kozwa bososoli ya elimo, ata mpe lobiko. Ba-Gnostiki bazalaki kondima ete oyo mosuni ezalaki kosala ezalaki na ntina te mpe bazalaki kotɛmɛla kotosa Nzambe na makambo lokola Sabata ya mokolo ya nsambo. Moko ya bakambi ya lokuta ya ndenge wana ezalaki Simona Mago, oyo Ntoma Petelo apamelaki/akebisaki (Misala 8:18-21).

Kasi Ezali Pete Te

Kondimana ya Sika emonisi ete Filipo ateyaki Bokonzi ya Nzambe:

> [5] Bongo Filipo akitaki na engumba ya Samaria mpe asakolaki Klisto epai na bango. … [12] bandimaki Filipo ntango azalaki kosakola makambo etali bokonzi ya Nzambe … (Misala 8:5,12)

Atako bongo, Yesu, Paulo, mpe bayekoli bateyaki ete ezali pete te kokɔta na Bokonzi ya Nzambe:

> [24] Mpe ntango Yesu amonaki ete ayoki mawa mingi, alobaki ete, “Ezali mpasi mingi mpo na baoyo bazali na bomengo kokɔta na

bokonzi ya Nzambe! [25] Mpo eleki pete mpo na kamela koleka na lidusu ya ntonga na esika ya moto ya bomengo kokɔta na bokonzi ya Nzambe."

[26] Mpe baoyo bayokaki yango balobaki ete, "Bongo nani akoki kobika?"

[27] Kasi alobaki ete, "Makambo oyo ezali ya kosalema te epai ya bato ezali ya kosalema epai ya Nzambe." (Luka 18:24-27)

[22] "Tosengeli koleka na bolɔzi mingi mpo na kokɔta na bokonzi ya Nzambe." (Misala 14:22)

[3] Tosengeli kopesa matɔndi na Nzambe ntango nyonso mpo na bino, bandeko, ndenge ebongi, mpo kondima na bino ezali kokola mingi mpenza, mpe bolingo ya mokomoko na bino nyonso ezali kotondana mpo na baninga, [4] na boye ete biso moko tozali komikumisa mpo na bino kati na mangomba ya Nzambe mpo na motema molai mpe kondima na bino kati na minyoko mpe bolɔzi nyonso oyo bozali koyika mpiko, [5] oyo ezali elembo polele ya bosambisi ya sembo ya Nzambe, mpo bótángama ete bobongi na bokonzi ya Nzambe, oyo bozali mpe koyoka mpasi mpo na yango; [6] mpo ezali likambo ya sembo epai ya Nzambe kofuta na bolɔzi baoyo bazali kotungisa bino, [7] mpe kopesa bino oyo bozali kotungisama bopemi elongo na biso ntango Nkolo Yesu akomonisama uta na likoló elongo na baanzelu na Ye ya nguya, (2 Batesalonika 1:3-7)

Mpo na mikakatano ya ntango oyo, kaka bato mosusu nde bazali kobengama mpe kopɔnama na ntango oyo mpo na kozala eteni na yango (Matai 22:1-14; Yoane 6:44; Baebele 6:4-6). Basusu bakobengama na nsima, mpo Biblia emonisi ete baoyo "babungaki na elimo bakoya na bososoli, mpe baoyo bayimaki-yimaki bakoyekola liteya" (Yisaya 29:24).

Ntoma Petelo ateyaki ete bokonzi ezalaki ya seko, mpe ete esengeli kotosa nsango malamu ya Nzambe na molende to soki te bosambisi ekozala:

[10] Yango wana, bandeko, bózala lisusu na molende mpo na kokómisa libyangi mpe boponami na bino ya solo, mpo soki bosali

makambo oyo bokobɛta libaku ata mokolo moko te; [11] mpo bongo bokopesama nzela ya kokɔta na bofuluki na bokonzi ya seko ya Nkolo mpe Mobikisi na biso Yesu Klisto. (2 Petelo 1:10-11)

[17] Mpo ntango ekómi ete bosambisi ebanda na ndako ya Nzambe; mpe soki ebandi na biso liboso, nsuka ya baoyo batosaka nsango malamu ya Nzambe te ekozala nini? (1 Petelo 4:17)

Mikanda ya Nsuka ya Biblia mpe Bokonzi

Biblia eteyaka ete “Nzambe azali bolingo” (1 Yoane 4:8,16) mpe Yesu azali Nzambe (Yoane 1:1,14)—Bokonzi ya Nzambe ekozala na Mokonzi oyo azali bolingo mpe oyo mibeko na Ye elendisaka bolingo, kasi koyinana te (talá Emoniseli 22:14-15).

Biblia emonisi mpe ete Nzambe akotinda anzelu oyo akosakola nsango malamu ya seko ya bokonzi ya Nzambe (Emoniseli 14:6-7) mpe na nsima anzelu mosusu mpo na kolakisa ete atako Babilone emonanaka monene, ekokweya (Emoniseli 14:8-9). Basango oyo ekozala bilembo ya likoló oyo ekondimisa nsango malamu oyo mokili ekozwaki liboso lokola litatoli, mpe emonani ete ekozala makambo ya ntina mpo na “ebele monene ya bato” oyo bakoya epai ya Nzambe na ntango ya nsuka (Emoniseli 7:9-14). Na bokeseni na nguya ya nsuka ya Babilone oyo ekotɛlɛma mpe ekokweya (talá Emoniseli 18:1-18), ntango ya nsuka ya bokonzi ya Nzambe ewumelaka libela:

[15] Bongo anzelu ya nsambo abɛtaki kelelo: Mpe mingongo makasi eyokanaki na likoló, koloba ete, “Bokonzi ya mokili oyo ekómi bokonzi ya Nkolo na biso mpe ya Klisto na Ye, mpe akoyangela libela na libela!” (Emoniseli 11:15)

Yesu akoyangela na bokonzi! Mpe Biblia emonisi bankombo mibale na Ye:

[16] Mpe azali na elamba na Ye mpe na ebɛlɔ na Ye nkombo ekomami ete: MOKONZI YA BAKONZI MPE NKOLO YA BANKOLO. (Emoniseli 19:16)

Kasi Yesu nde kaka moko oyo akoyangela? Talá vɛrsɛ oyo:

> [4] Mpe namonaki bakiti ya bokonzi, mpe bafandaki likoló na yango, mpe bosambisi epesamaki epai na bango. Bongo namonaki milimo ya baoyo bakataki bango mitu mpo na litatoli na bango mpo na Yesu mpe mpo na liloba ya Nzambe, baoyo bakumisaki nyama to elilingi na yango te, mpe bazwaki elembo na yango na mbunzu na bango to na mabɔkɔ na bango te. Mpe bazalaki na bomoi mpe bayangelaki elongo na Klisto mbula nkoto moko . . . [6] Esengo mpe bule ezali na moto oyo azali na eteni na lisekwa ya liboso. Liwa ya mibale ezali na nguya likoló na bango te, kasi bakozala banganga-nzambe ya Nzambe mpe ya Klisto, mpe bakoyangela elongo na Ye mbula nkoto moko. (Emoniseli 20:4,6)

Bakristo ya solo bakosekwa mpo na koyangela elongo na Klisto mbula nkoto moko! Bokonzi ekowumela libela (Emoniseli 11:15), kasi boyangeli elongo na basantu ya lisekwa ya liboso oyo elobami na Emoniseli 20:6 ezalaki kaka mpo na mbula nkoto moko. Yango wana nalobelaki likambo oyo liboso lokola ntango ya liboso ya bokonzi—ntango ya nzoto, ya milenaire, na bokeseni na ntango ya nsuka, oyo ezali mingi ya elimo.

Makambo mingi etángami na Buku ya Emoniseli ete ekosalema kati na ntango ya milenaire mpe ntango ya nsuka ya Bokonzi ya Nzambe:

> [7] Sikoyo ntango mbula nkoto moko ekosila, Satana akobimisama na bolɔkɔ na ye [8] mpe akobima mpo na kokosa bikolo oyo ezali na bansɔngɛ minei ya mabele, Gogi mpe Magogi, mpo na kosangisa bango na etumba, mpe motángo na bango ezali lokola zɛlɔ ya mbu. … [11] Bongo namonaki kiti monene ya pembe ya bokonzi mpe Ye oyo afandaki likoló na yango, oyo liboso ya elongi na Ye mabele mpe likoló ekimaki. Mpe esika ezwamaki mpo na bango te. [12] Mpe namonaki bakufi, bato mike mpe minene, batɛlɛmi liboso ya Nzambe, mpe mikanda efungwamaki. Mpe mokanda mosusu efungwamaki, oyo ezali Mokanda ya Bomoi. Mpe bakufi basambisamaki na ndenge ya misala na bango, na makambo oyo ekomamaki na mikanda. [13] Mbu epesaki bakufi oyo bazalaki kati na yango, mpe Liwa mpe Hadesi bapesaki bakufi oyo bazalaki kati na bango. Mpe basambisamaki, mokomoko na ndenge ya misala na ye. [14] Bongo Liwa mpe Hadesi babwakamaki na laki ya mɔtɔ. Oyo

ezali liwa ya mibale. [15] Mpe moto nyonso oyo nkombo na ye ekomamaki na Mokanda ya Bomoi te abwakamaki na laki ya mɔtɔ. (Emoniseli 20:7-8, 11-15)

Buku ya Emoniseli emonisi ete ekozala na ntango mosusu ya bokonzi oyo ekoya nsima ya boyangeli ya mbula nkoto moko mpe nsima ya liwa ya mibale ya baoyo baboyi mpenza kobongola motema mpe banzela ya Nzambe:

[1] Sikoyo namonaki likoló ya sika mpe mabele ya sika, mpo likoló ya liboso mpe mabele ya liboso elekaki. Mbu ezalaki lisusu te. [2] Bongo ngai, Yoane, namonaki engumba ya bule, Yelusaleme ya Sika, kokita uta na likoló epai ya Nzambe, ebongisamaki lokola mwasi ya libala oyo abongisami mpo na mobali na ye. [3] Mpe nayokaki mongongo makasi uta na likoló koloba ete, "Talá, hema ya Nzambe ezali elongo na bato, mpe akofanda elongo na bango, mpe bakozala bato na Ye. Nzambe Ye moko akozala elongo na bango mpe akozala Nzambe na bango. [4] Mpe Nzambe akopangwisa mpisoli nyonso na miso na bango; liwa ekozala lisusu te, ata mawa, ata kolela. Mpasi ekozala lisusu te, mpo makambo ya kala elekaki." (Emoniseli 21:1-4)

[1] Mpe alakisaki ngai ebale ya pɛto ya mai ya bomoi, ya polele lokola kristale, oyo ezalaki kobima na kiti ya bokonzi ya Nzambe mpe ya Mwana ya Mpate. [2] Na katikati ya balabala na yango, mpe na ngámbo nyonso mibale ya ebale, ezalaki nzete ya bomoi, oyo ezalaki kobimisa mbuma zomi na mibale, nzete mokomoko ebimisaka mbuma na yango sanza na sanza. Nkasa ya nzete ezalaki mpo na kobikisa bikolo. [3] Mpe elakeli mabe ekozala lisusu te, kasi kiti ya bokonzi ya Nzambe mpe ya Mwana ya Mpate ekozala kati na yango, mpe basaleli na Ye bakosalela Ye. [4] Bakomona elongi na Ye, mpe nkombo na Ye ekozala na mbunzu na bango. [5] Butu ekozala kuna te: Bazali na mposa ya mwinda te to ya pole ya moi te, mpo Nkolo Nzambe apesaka bango pole. Mpe bakoyangela libela na libela. (Emoniseli 22:1-5)

Talá ete boyangeli oyo, oyo ezali nsima ya mbula nkoto moko, ezali na basaleli ya Nzambe mpe ewumelaka libela. Engumba ya Bule, oyo

ebongisamaki na likoló, ekolongwa na likoló mpe ekokita na mabele. Oyo ezali ebandeli ya ntango ya nsuka ya Bokonzi ya Nzambe. Ntango ya MPASI TE MPE BOLƆZI TE LISUSU!

Bato ya komikitisa bakozwa libula ya mabele (Matai 5:5) mpe ya biloko nyonso (Emoniseli 21:7). Mabele, elongo na Engumba ya Bule oyo ekozala likoló na yango, ekozala malamu koleka mpo banzela ya Nzambe ekokokisama. Sosolá ete:

> [7] Na bokoli ya boyangeli na Ye mpe ya kimya ekozala na nsuka te, (Yisaya 9:7)

Ezali polele ete ekozala na bokoli nsima ya kobanda ya ntango ya nsuka ya Bokonzi ya Nzambe, mpo bato nyonso bakotosa guvɛrnema ya Nzambe.

Oyo ekozala ntango ya nkembo mingi mpenza:

> [9] Kasi ndenge ekomami ete: “Liso emonaki te, mpe litoi eyokaki te, Mpe ekɔtaki na motema ya moto te Makambo oyo Nzambe abongiseli baoyo balingaka Ye.” [10] Kasi Nzambe amonisi biso yango na nzela ya Elimo na Ye. (1 Bakolinti 2:9-10)

Ezali ntango ya bolingo, ya esengo, mpe ya kobɔndisama ya seko. Ekozala ntango ya kokamwa! Bokonzi ya Nzambe ekokómisa seko malamu mingi mpenza. Olingi te kozala na eteni na yo kati na yango?

5. Mikanda mosusu libanda ya Kondimana ya Sika eteyaki Bokonzi ya Nzambe

Bato ya kala oyo balobaki ete bazali ya Klisto bakanisaki ete basengelaki kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ya solo?

Ɛɛ.

Bambula eleki, na lisukulu oyo Profesɛrɛ Bart Ehrman ya Iniversite ya Carolina ya Nɔrdi apesaki, azalaki mbala na mbala, mpe na bosolo, kotya likebi ete, na bokeseni na bato mingi oyo balobaka lelo ete bazali baklisto, Yesu mpe balandi na Ye ya liboso basakolaki Bokonzi ya Nzambe. Atako bososoli ya Dr. Ehrman mpo na bokristo ekeseni mingi na oyo ya Continuing Church of God, tokondima ete nsango malamu ya bokonzi nde oyo Yesu Ye moko asakolaki mpe oyo balandi na Ye bandimaki. Tokondima mpe ete bato mingi oyo balobaka lelo ete bazali baklisto basososoli likambo yango te.

Mokanda mpe Lisakoli ya Kala Koleka Nsima ya Kondimana ya Sika

Bokonzi ya Nzambe ezalaki eteni ya ntina ya oyo balobaka ete ezali "lisakoli ya bokristo ya mobimba oyo eleki kala mpe etikali" (Holmes M.W. Ancient Christian Sermon. The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations, edisyo ya 2. Baker Books, Grand Rapids, 2004, lok. 102). Lisakoli oyo ya Kala ya Bokristo ezali na maloba oyo mpo na bokonzi:

> 5:5 Lisusu boyebi, bandeko, ete kofanda na biso na mokili ya mosuni ezali na ntina te mpe ekoleka, kasi elaka ya Klisto ezali monene mpe ya kokamwa: bopemi na bokonzi oyo ezali koya mpe bomoi ya seko.

Maloba wana emonisi ete bokonzi ezali sikoyo te, kasi ekoya mpe ekozala ya seko. Lisusu, lisakoli oyo ya kala elobi:

> 6:9 Sikoyo soki ata bato ya sembo lokola bango bakoki te, na nzela ya misala na bango moko ya sembo, kobikisa bana na bango, elikya nini tozali na yango ya kokɔta na bokonzi ya Nzambe soki tozangi kobatela batisimo na biso ya pɛto mpe ya mbindo te? To nani akozala molobeli na biso, soki tozwami na misala ya bule mpe ya

> sembo te? [9:6] Yango wana tólinganaka biso na biso, mpo biso nyonso tókoka kokɔta na bokonzi ya Nzambe. [11:7] Yango wana, soki toyebi oyo ezali sembo na miso ya Nzambe, tokokɔta na bokonzi na ye mpe tokozwa bilaka oyo "litoi eyokaki te mpe liso emonaki te mpe motema ya moto ekanisaki te."
>
> [12:1] Tózela, yango wana ngonga na ngonga, bokonzi ya Nzambe na bolingo mpe na boyengebene, mpo toyebi mokolo ya komonana ya Nzambe te. [12:6] alobi, bokonzi ya Tata na ngai ekoya.

Maloba wana emonisi ete bolingo na nzela ya bomoi ya malamu ezali na ntina, ete tokɔti naino te na Bokonzi ya Nzambe, mpe ete esalemaka nsima ya mokolo ya komonana ya Nzambe—elingi koloba nsima ya bozongi ya Yesu. Ezali bokonzi ya Tata mpe bokonzi ezali kaka Yesu te.

Ezali likambo ya kosepelisa ete lisakoli ya bokristo oyo emonani lokola eleki kala oyo Nzambe atiki etikala eteyaka Bokonzi ya Nzambe kaka oyo Kondimana ya Sika eteyaka mpe oyo Continuing Church of God eteyaka sikoyo (ekoki kozala ete eutaki na Lingomba ya Nzambe ya solo, kasi boyebi na ngai ya moke ya Grɛki epekisi ngai koloba likambo yango na makasi mingi).

Bakambi ya Mangomba ya Ekeke ya Mibale mpe Nsango Malamu ya Bokonzi

Esengeli koyeba ete na ebandeli ya ekeke ya 2, Papias, moyoki ya Yoane mpe moninga ya Polikarpe, mpe oyo Bakatolike ya Roma batalelaka lokola sántu, ateyaki bokonzi ya milenaire. Eusebius akomaki ete Papias ateyaki:

> ... ekozala na milenaire nsima ya lisekwa uta na bakufi, ntango boyangeli ya Klisto Ye moko ekotyama na mabele oyo. (Fragments of Papias, VI. Talá mpe Eusebius, Church History, Buku 3, XXXIX, 12)

Papias ateyaki ete oyo ekozala ntango ya bofuluki monene:

> Ndenge moko, [alobaki] ete mbuma moko ya blé ekobimisa nkoto
>
> zomi ya mitó, mpe ete motó mokomoko ekozala na mbuma nkoto zomi, mpe mbuma mokomoko ekobimisa bakilo zomi ya farine ya

> pɛto, ya polele mpe ya kitoko; mpe ete bapɔmɛ, mpe milona, mpe matiti ekobimisa na motángo ya ndenge wana; mpe ete banyama nyonso, wana ekolyaka kaka biloko oyo mabele ebimisaka, ekokóma ya kimya mpe ya boyokani, mpe ekozala na nse ya moto na botosi ya kokoka." [Papias, mobange, oyo azalaki moyoki ya Yoane mpe moninga ya Polikarpe, apesi litatoli ya makambo oyo na makomi, na buku ya minei na ye; mpo asalaki mikanda mitano...] (Fragments of Papias, IV)

Mokanda epai ya Bakolinti oyo ekomamaki nsima ya Kondimana ya Sika elobi:

> 42:1-3 Bantoma bazwaki Nsango Malamu mpo na biso epai ya Nkolo Yesu Klisto; Yesu Klisto atindamaki uta epai ya Nzambe. Bongo Klisto auti epai ya Nzambe, mpe bantoma bauti epai ya Klisto. Nyonso mibale eyaki na mokano ya Nzambe na molɔngɔ oyo etyamaki. Yango wana, wana bazwaki mokumba, mpe wana bandimisamaki mpenza na nzela ya lisekwa ya Nkolo na biso Yesu Klisto mpe balendisamaki na liloba ya Nzambe na bondimi mobimba ya Elimo Santu, babimaki na nsango ya esengo ete bokonzi ya Nzambe ekoya.

Polikarpe ya Simirna azalaki mokambi ya bokristo ya kala, oyo azalaki mpe moyekoli ya Yoane, ntoma ya nsuka ya liboso oyo akufaki. Polikarpe ateyaki na mbula soki 120-135 T.B.:

> Esengo na babola, mpe na baoyo banyokolami mpo na boyengebene, mpo bokonzi ya Nzambe ezali ya bango. (Polycarp. Letter to the Philippians, Mokapo II. Uta na Ante-Nicene Fathers, Volimi 1 ndenge Alexander Roberts & James Donaldson babongisaki yango. Edisyo ya Amerika, 1885)
>
> Wana toyebi ete "Nzambe atyolamaka te," tosengeli kotambola na lolenge oyo ebongi na mobeko mpe nkembo na Ye ...Mpo ezali malamu ete bákatana na bamposa oyo ezali na mokili, mpo "mposa nyonso ebundisaka elimo;" mpe "bato ya pite te, ata bato ya bolɛmbu te, ata bato oyo bamikómisaka mbindo na mibali te,

> bakozwa libula ya bokonzi ya Nzambe te," ata baoyo basalaka makambo oyo ebongi te mpe ya nsɔni. (ibid, Mokapo V)
>
> Bongo tósalela Ye na kobanga, mpe na limemya nyonso, se ndenge Ye moko atindaki biso, mpe ndenge bantoma oyo basakolaki Nsango Malamu epai na biso, mpe basakoli oyo basakolaki liboso boyei ya Nkolo. (ibid, Mokapo VI)

Lokola basusu na Kondimana ya Sika, Polikarpe ateyaki ete bato ya sembo, kasi te baoyo babukaka mibeko, bakozwa libula ya Bokonzi ya Nzambe.

Balobaki mpe ete Polikarpe ateyaki makambo oyo elandi:

> Mpe na sabata oyo elandaki alobaki ete; 'Bóyoka lilendisi na ngai, bana ya bolingo ya Nzambe. Nalapaki ndai epai na bino ntango baepiskɔpɔ bazalaki, mpe sikoyo nazali lisusu kolendisa bino nyonso bótambola na lokumu mpe na lolenge oyo ebongi na nzela ya Nkolo...Bókɛngɛla, mpe lisusu Bózala pete, Mitema na bino ekwea te, mobeko ya sika mpo na kolinga moko na mosusu, boyei na Ye oyo ekomonana mbala moko lokola nkake ya mbangu, bosambisi monene na mɔtɔ, bomoi ya seko, bokonzi na Ye oyo ekufaka te. Mpe makambo nyonso oyo Nzambe ateyaki bino boyebi, ntango boluki na Makomi ya kopemisama, bókoma yango na ekomeli ya Elimo Santu na mitema na bino, mpo mibeko ewumela kati na bino oyo ekoki kolimwa te.' (Life of Polycarp, Mokapo 24. J. B. Lightfoot, The Apostolic Fathers, vol. 3.2, 1889, lok. 488-506)

Melito ya Sardi, oyo azalaki mokambi ya Lingomba ya Nzambe, na mbula soki 170 T.B., ateyaki:

> Mpo ya solo mobeko ebimaki na nsango malamu–oyo ya kala na oyo ya sika, nyonso mibale ezali kobima elongo uta na Siona mpe Yelusaleme; mpe mobeko ebimaki na ngɔlu, mpe elilingi na eloko oyo esili kosalema, mpe mwana ya mpate na Mwana, mpe mpate na moto, mpe moto na Nzambe ...
>
> Kasi nsango malamu ekómaki ndimbola ya mobeko mpe

kokokisama na yango, wana lingomba ekómaki ebombelo ya solo...

> Oyo nde moto oyo abikisaki biso na boombo mpo na bonsomi, na molili mpo na pole, na liwa mpo na bomoi, na bonyokoli mpo na bokonzi ya seko. (Melito. Homily On the Passover. Bavɛrsɛ 7,40, 68. Libongoli uta na Kerux: The Journal of Online Theology. http://www.kerux.com/documents/KeruxV4N1A1.asp)

Yango wana, bayebaki ete Bokonzi ya Nzambe ezalaki eloko ya seko, kaka te Lingomba ya Bokristo to ya Katolike ya Roma ya ntango oyo, mpe ezalaki na mobeko ya Nzambe.

Mokanda mosusu ya katikati mpe nsuka ya ekeke ya mibale elendisi bato bátala epai ya bokonzi:

> Yango wana, moko te kati na bino azala lisusu na bokosi to atala nsima, kasi apusana na bolingo epai ya Nsango Malamu ya bokonzi ya Nzambe. (Roman Clement. Recognitions, Buku X, Mokapo XLV. Ekamatami uta na Ante-Nicene Fathers, Volimi 8. Ebongisami na Alexander Roberts & James Donaldson. Edisyo ya Amerika, 1886)

Lisusu, atako emonani ete moto ya lingomba ya solo akomaki yango te, mokanda ya katikati ya ekeke ya mibale oyo ezali na motó ya likambo The Shepherd of Hermas, na libongoli ya Roberts & Donaldson, esaleli maloba “bokonzi ya Nzambe” mbala zomi na minei.

Bakristo ya solo, mpe ata bato mingi oyo balobaki kaka ete bazali ya Klisto, bayebaki mwa likambo mpo na Bokonzi ya Nzambe na ekeke ya mibale.

Ata sántu ya Katolike ya Roma mpe ya Ortodoksi ya Ɛsti, Irénée, asosolaki ete nsima ya lisekwa, Bakristo bakokɔta na Bokonzi ya Nzambe. Talá oyo akomaki, na mbula soki 180 T.B.:

> Mpo yango nde ezalela ya baoyo bandimi, mpo Elimo Santu ewumelaka ntango nyonso kati na bango, oyo Ye apesaki na batisimo, mpe oyo mozwi abatelaka, soki azali kotambola na solo mpe na bosantu mpe na boyengebene mpe na koyika mpiko. Mpo molimo oyo ezali na lisekwa kati na baoyo bandimi, nzoto ezwaka molimo lisusu, mpe elongo na yango, na nguya ya Elimo Santu,

esekwaka mpe ekɔtaka na bokonzi ya Nzambe. (Irenaeus, St., Episkɔpɔ ya Lyon. Ebongolami uta na Armenia na Armitage Robinson. The Demonstration of the Apostolic Preaching, Mokapo 42. Wells, Somerset, Ɔkɔ. 1879. Ndenge ebimisamaki na SOCIETY FOR PROMOTING CHRISTIAN KNOWLEDGE. NEW YORK: THE MACMILLAN CO, 1920)

Theophile ya Antioshe ateyaki:

> Nazali kaka koloba mpo na bolamu na Ye; soki nabengi Ye Bokonzi, nazali kaka koloba mpo na nkembo na Ye … Mpo soki asalaki ye moto oyo akufaka te uta na ebandeli, mbɛlɛ akómisaki ye Nzambe. … Bongo, asalaki ye te moto oyo akufaka te, mpe asalaki ye te moto oyo akufaka, kasi, ndenge tolobaki likoló, azalaki na makoki ya nyonso mibale; mpo soki alingaki kokende epai ya makambo ya kozanga kokufa, na kobatela mobeko ya Nzambe, asengelaki kozwa epai na Ye lokola mbano kozanga kokufa, mpe asengelaki kokóma Nzambe. (Theophilus, To Autolycus, 1:3, 2:27)

Sántu ya Katolike ya Roma, Hippolyte, na ebandeli ya ekeke ya misato, akomaki:

> Mpe okozwa bokonzi ya likoló, yo oyo, wana ozalaki kofanda na bomoi oyo, oyebaki Mokonzi ya Likoló. Mpe okozala moninga ya Bonzambe, mpe mozwi-libula elongo na Klisto, ozali lisusu moombo ya bamposa to ya bilulela te, mpe okobebisama lisusu na maladi te. Mpo okómi Nzambe: mpo mpasi nyonso oyo oyokaki wana ozalaki moto, yango Ye apesaki yo, mpo ozalaki ya mabele oyo ekufaka, kasi eloko nyonso oyo ebongi ete Nzambe apesa, Nzambe alaki ete akopesa yo yango, mpo okómisami Nzambe, mpe obotami mpo na kozanga kokufa. (Hippolytus. Refutation of All Heresies, Buku X, Mokapo 30)

Mokano mpo na bato ezali kokóma banzambe (lokola bana ya solo ya Nzambe, talá Nzembo 82:6) na Bokonzi ya Nzambe oyo ezali koya.

Bokonzi ya Nzambe oyo ezalaki koya ezalaki liteya ya lingomba ya katolike ya ebandeli (talá mpe e-buku na biso ya ofele, ezali na ccog.org, oyo ezali

na motó ya likambo Beliefs of the Original Catholic Church: Could a remnant group have continuing apostolic succession?).

Mikakatano na Ekeke ya Mibale mpe ya Misato

Atako bato mingi bandimaki bokonzi, na ekeke ya mibale, mokambi mopengwi oyo azalaki kotɛmɛla mobeko, nkombo na ye Marcion, atɛlɛmaki. Marcion ateyaki kotɛmɛla mobeko ya Nzambe, Sabata, mpe Bokonzi ya Nzambe ya solo. Atako Polikarpe mpe basusu batɛmɛlaki ye, azalaki na boyokani na Lingomba ya Roma mbula mingi mpe emonanaki ete azalaki na bopusi mingi likoló ya lingomba ya Roma.

Na ekeke ya mibale mpe ya misato, bato oyo balimbolaka na masese bazalaki kotyama na Alexandria (Ezipito). Bato mingi ya masese batɛmɛlaki liteya ya bokonzi ya solo ya Nzambe. Talá lapolo mpo na bamosusu ya bato yango ya masese:

> Dionysius abotamaki na libota ya bapagano ya lokumu mpe ya bomengo na Alexandria, mpe ateyamaki na filozofi na bango. Atikaki bakelasi ya bapagano mpo na kokóma moyekoli ya Origène, oyo azwaki esika na ye na bokambi ya kelasi ya mateya ya Alexandria…
>
> Clément, Origène, mpe kelasi ya Ba-Gnostiki bazalaki kobebisa mateya ya maloba ya bule na ndimbola na bango ya makanisi mpe ya masese…bazwaki mpo na bango moko nkombo ya "Balimbolaka-Masese." Nepos abundisaki Balimbolaka-Masese na polele, mpe alobaki ete ekozala na boyangeli ya Klisto na mabele…
>
> Dionysius aswanaki na balandi ya Nepos, mpe na maloba na ye… "ezalela ya makambo lokola oyo ezali sikoyo na bokonzi ya Nzambe." Oyo ezali mbala ya liboso balobeli bokonzi ya Nzambe oyo ezali na ezalela ya sikoyo ya mangomba…
>
> Nepos apamelaki libunga na bango, kolakisa ete bokonzi ya likoló ezali ya masese te, kasi ezali bokonzi ya solo ya Nkolo na biso oyo ezali koya na lisekwa mpo na bomoi ya seko...

> Bongo likanisi ete bokonzi eyaki na ezalela ya sikoyo ya makambo ebotamaki mpe ebimaki na kelasi ya Ba-Gnostiki Balimbolaka-Masese na Ezipito, T.B. 200 kino 250, ekeke mobimba liboso ete baepiskɔpɔ ya empire bákóma kotalelama lokola bafandi ya kiti ya bokonzi…
>
> Clément abimisaki likanisi ya bokonzi ya Nzambe lokola ezalela ya boyebi ya solo ya makanisi mpo na Nzambe. Origène amonisaki yango lokola ndimbola ya elimo oyo ebombami na maloba ya polele ya Makomi. (Ward, Henry Dana. The Gospel of the Kingdom: A Kingdom Not of this World; Not in this World; But to Come in the Heavenly Country, of the Resurrection from the Dead and of the Restitution of All Things. Ebimisami na Claxton, Remsen & Haffelfinger, 1870, lok. 124-125)

Yango wana, wana Episkɔpɔ Nepos ateyaki nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe, bato ya masese bamekaki kobimisa bososoli ya lokuta, oyo ezali ya solo mingi te. Episkɔpɔ Apollinaire ya Hierapolis mpe amekaki kobundisa mabunga ya bato ya masese na ntango wana kaka. Baoyo bazalaki mpenza na Lingomba ya Nzambe batɛlɛmaki mpo na solo ya Bokonzi ya solo ya Nzambe na boumeli ya lisolo mobimba.

Herbert W. Armstrong Ateyaki Nsango Malamu ya Bokonzi, mpe Makambo Mosusu

Na ekeke ya 20, Herbert W. Armstrong, oyo akufi, mokambi ya liboso ya ntango ya sikoyo ya Filadelfia ya Lingomba ya Nzambe (Emoniseli 3:7-13), akomaki:

> Mpo baboyaki nsango malamu ya Klisto …, mokili esengelaki kotya eloko mosusu na esika na yango. Basengelaki kobimisa eloko ya lokuta! Bongo toyoki bato balobelaka bokonzi ya Nzambe lokola kaka liloba ya kitoko--mayoki ya malamu na mitema ya bato--kokitisa yango na ELOKO TE ya elimo mpe ya lokuta! Basusu balobi na lokuta ete “LINGOMBA” ezali bokonzi … Mosakoli Danyele, oyo azalaki na bomoi mbula 600 liboso ya Klisto, ayebaki ete bokonzi ya Nzambe ezalaki bokonzi ya solo--guvɛrnema oyo eyangelaka BATO ya solo na mabele …

Talá … ndimbola ya Nzambe ya oyo BOKONZI YA NZAMBE EZALI: “Mpe na mikolo ya bakonzi wana...”--awa ezali koloba mpo na misapi zomi ya makolo, ndambo ya ebende mpe ndambo ya mabele ya kobukana. Oyo, na kokangisa esakweli na Danyele 7, mpe Emoniseli 13 mpe 17, ezali kolobela BIKOLO YA BOSANGANI YA MPOTO ya sika oyo ezali kobima sikoyo … liboso ya miso na bino! Emoniseli 17:12 ezali kolimbola polele ete ekozala boyokani ya BAKONZI TO BOKONZI ZOMI oyo (Emo. 17:8) ekosekwisa EMPIRE YA ROMA ya kala …

Ntango Klisto akoya, azali koya lokola MOKONZI ya bakonzi, koyangela mabele mobimba (Emo. 19:11-16); mpe BOKONZI NA YE--BOKONZI YA NZAMBE--elobaki Danyele, esengeli KOLYA bokonzi nyonso wana ya mokili. Emoniseli 11:15 elobi yango na maloba oyo: “Bokonzi ya mokili oyo ekómi BOKONZI YA NKOLO NA BISO, MPE YA KLISTO NA YE: mpe akoyangela libela na libela”! Oyo ezali BOKONZI YA NZAMBE. Ezali NSUKA ya baguvɛrnema ya sikoyo--ɛɛ, mpe ata Etats-Unis mpe bikolo ya Angleterre. Bongo bakokóma bokonzi--BAGUVƐRNEMA--ya Nkolo YESU KLISTO, oyo akozala bongo MOKONZI ya bakonzi likoló ya mabele mobimba. Oyo ekómisi POLELE mpenza likambo ete BOKONZI YA NZAMBE ezali GUVƐRNEMA ya solo. Se ndenge Empire ya Kaldea ezalaki BOKONZI--se ndenge Empire ya Roma ezalaki BOKONZI--se bongo BOKONZI YA NZAMBE ezali guvɛrnema. Esengeli kozwa BOYANGELI ya BIKOLO ya mokili. Yesu Klisto ABOTAMAKI mpo na kozala MOKONZI--MOYANGELI! …

Yesu Klisto kaka wana oyo atambolaki likoló ya bangomba mpe mabwaku ya Mokili ya Bule mpe balabala ya Yelusaleme eleki mbula 1.900 azali koya lisusu. Alobaki ete akoya lisusu. Nsima ya kobakama na ekulusu, Nzambe asekwisaki ye uta na bakufi nsima ya mikolo misato mpe butu misato (Mat. 12:40; Misala 2:32; I Kol. 15:3-4). Amataki na Kiti ya Bokonzi ya Nzambe. Esika ya Bokambi ya Guvɛrnema ya Molɔ́ngɔ́ (Misala 1:9-11; Bae. 1:3; 8:1; 10:12; Emo. 3:21).

Ye nde “moto ya lokumu” ya lisese, oyo akendeki na Kiti ya Bokonzi ya Nzambe--“mokili ya mosika”--mpo bálatisa ye motole lokola Mokonzi ya bakonzi likoló ya bikolo nyonso, mpe na nsima azonga na mabele (Luka 19:12-27).

Lisusu, azali na likoló kino “bantango ya kozongisama ya biloko nyonso” (Misala 3:19-21). Kozongisama elimboli kozongisa na ezalela to na esika ya kala. Na likambo oyo, kozongisa guvɛrnema ya Nzambe na mabele, mpe yango wana, kozongisa kimya ya mokili, mpe bizalela ya mokili ya kokoka.

Mobulu ya mokili ya sikoyo, bitumba mpe koswana oyo ezali komata, ekokóma na nsuka na mpasi monene ya mokili oyo, soki Nzambe akɔti te, moto ata moko te akobika (Mat. 24:22). Na ntango na yango mpenza ya nsuka ntango kozela ekobebisa bomoi nyonso na mabele oyo, Yesu Klisto akozonga. Mbala oyo azali koya lokola Nzambe ya bonzambe. Azali koya na nguya mpe nkembo nyonso ya Mozalisi oyo ayangelaka molɔ́ngɔ́. (Mat. 24:30; 25:31.) Azali koya lokola “Mokonzi ya bakonzi, mpe Nkolo ya bankolo” (Emo. 19:16), mpo na kotya guvɛrnema monene ya mokili mobimba mpe koyangela bikolo nyonso “na lingenda ya ebende” (Emo. 19:15; 12:5) …

Klisto Bakoyamba Ye Te?

Kasi bato bakoganga na esengo, mpe bakoyamba ye na esengo mpe na molende monene--ata mangomba ya bokristo ya bonkɔkɔ bakosala bongo?

Bakosala bongo te! Bakondima, mpo baministre ya lokuta ya Satana (II Kol. 11:13-15) bakosaki bango, ete azali Antiklisto. Mangomba mpe bikolo bakoyoka nkanda mpo na boyei na ye (Emo. 11:15 elongo na 11:18), mpe basoda bakomeka mpenza kobunda na ye mpo na kobebisa ye (Emo. 17:14)!

Bikolo ekozala na etumba ya nsuka ya Etumba ya Misato ya Mokili Mobimba oyo ezali koya, na esika ya etumba na Yelusaleme (Zek. 14:1-2) mpe na nsima Klisto akozonga. Na nguya ya likoló akoki

> “kobunda na bikolo wana” oyo ezali kobunda na ye (vɛrsɛ 3). Akolonga bango mpenza (Emo. 17:14)! “Makolo na ye ekotɛlɛma na mokolo wana likoló ya ngomba ya Olive,” mosika te na ɛsti ya Yelusaleme (Zek. 14:4). (Armstrong HW. The Mystery of the Ages, 1984)

Biblia elobi ete Yesu akozonga, mpe akolonga; nzokande bato mingi bakobunda na Ye na bozongi na Ye (Emoniseli 19:19). Bato mingi bakoloba (na ndenge ya bososoli ya mabe ya esakweli ya Biblia, kasi na ndambo mpo na basakoli ya lokuta mpe bato ya kindoki) ete Yesu oyo azali kozonga azali Antiklisto ya nsuka!

Makambo oyo elandi ewuti mpe epai ya Herbert Armstrong:

> Lingomba ya solo--solo ya Nzambe oyo ezwi nguya na bolingo ya Nzambe oyo Elimo Santu epesaka...ESENGO OYO EKOKI KOLOBAMA TE ya koyeba Nzambe mpe Yesu Klisto--ya koyeba SOLO--mpe molunge ya BOLINGO ya bonzambe ya Nzambe! ...
>
> Mateya ya Lingomba ya solo ya Nzambe ezali kaka ya “kobika na liloba nyonso” ya Biblia Mosantu ...
>
> Bato bakotika nzela ya “kozwa” mpo na nzela ya “kopesa”--nzela ya bolingo ya Nzambe.
>
> BOMOI YA SIKA ya bato ekokanga sikoyo mabele! (ibid)

BOMOI YA SIKA ya bato ezali Bokonzi ya Nzambe. Kosakola ete bomoi ya sika wana ekoya mpe ekotyama likoló ya bolingo ezali eteni monene ya oyo nsango malamu ya solo ya bokonzi oyo Yesu mpe balandi na Ye bateyaki etali. Yango ezali likambo oyo biso na Continuing Church of God tosakolaka.

Herbert Armstrong asosolaki ete Yesu azalaki koteya ete libota ya bato, ata ntango ekanisaka ete elingi kotosa, eboyi nzela ya bomoi ya ‘kopesa,’ nzela ya bolingo. Emonani ete pene na moto moko te asosolaka malamu ntina ya oyo Yesu azalaki koteya.

Lobiko na nzela ya Yesu ezali eteni ya Nsango Malamu

Sikoyo bato mosusu oyo batángi kino awa mbala mosusu bazali komituna mpo na mosala ya liwa ya Yesu na lobiko. Ɛɛ, liwa na Ye ezali eteni ya nsango malamu oyo Kondimana ya Sika mpe Herbert W. Armstrong bakomaki mpo na yango.

Kondimana ya Sika emonisi ete nsango malamu ezali na lobiko na nzela ya Yesu:

> [16] Mpo nazali koyoka nsɔni ya nsango malamu ya Klisto te, mpo ezali nguya ya Nzambe mpo na lobiko epai ya moto nyonso oyo andimi, epai ya Moyuda liboso mpe epai ya Mogrɛki mpe (Baloma 1:16).
>
> [4] Yango wana baoyo bapanzanaki bakendeki bipai nyonso kosakola liloba. [5] Bongo Filipo akitaki na engumba ya Samaria mpe asakolaki Klisto epai na bango. … [12] Kasi ntango bandimaki Filipo wana azalaki kosakola makambo etali bokonzi ya Nzambe mpe nkombo ya Yesu Klisto, mibali mpe basi bazwaki batisimo. … [25] Bongo ntango bapesaki litatoli mpe basakolaki liloba ya Nkolo, bazongaki na Yelusaleme, kosakola nsango malamu na bamboka mingi ya Basamaria. [26] Sikoyo anzelu ya Nkolo alobaki na Filipo … [40] Filipo azwamaki na Azoto. Mpe wana azalaki koleka, asakolaki na bingumba nyonso kino akómaki na Kaisaria. (Misala 8:4,5,12,25,26,40)
>
> [18] asakolaki epai na bango Yesu mpe lisekwa. (Misala 17:18)
>
> [30] Bongo Paulo afandaki mbula mibale mobimba na ndako na ye moko ya kofuta, mpe ayambaki bato nyonso oyo bayaki epai na ye, [31] kosakola bokonzi ya Nzambe mpe koteya makambo etali Nkolo Yesu Klisto na mpiko nyonso, moto moko te apekisaki ye. (Misala 28:30-31)

Talá ete kosakola ezalaki na Yesu MPE bokonzi. Likambo ya mawa, bososoli ya malamu ya nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ezalaka mingi te na mateya ya mangomba ya Greke-Roma.

Ya solo, mpo na kosalisa biso tókóma eteni ya bokonzi wana, Nzambe alingaki bato mingi mpenza na boye ete atindaki Yesu akufa mpo na biso

(Yoane 3:16-17) mpe abikisaka mpe biso na ngɔlu na Ye (Baefese 2:8). Mpe yango ezali eteni ya nsango malamu (Misala 20:24).

Nsango Malamu ya Bokonzi Ezali Oyo Mokili Ezali na Mposa na Yango, Kasi ...

Kosala mpo na kimya (Matai 5:9) mpe kosala malamu ezali mikano ya ntina (talá Bagalatia 6:10). Nzokande, bakambi mingi ya mokili, ata baoyo ya mangomba, bandimaka ete boyokani ya bato ya bikolo nde ekomema kimya mpe bomengo, kasi te Bokonzi ya Nzambe. Mpe atako bakozwa mwa bolongi ya ntango moke, kaka te ete bakolonga te, kasi mwa milende na bango ya bato ekomema na nsuka mabele na esika oyo bomoi ekokoka kokoba te soki Yesu azongaki te mpo na kotya Bokonzi na Ye (Matai 24:21-22). Bato oyo bazali kobongisa mabele kozanga Nzambe ezali nsango malamu ya pamba mpe ya lokuta (Nzembo 127:1).

Bato mingi na mokili bazali komeka kobongisa mwango ya bikolo ya Babilone oyo ezali mwa ya lingomba mpo na kotya boyangeli ya sika ya mokili na ekeke ya 21. Yango ezali likambo oyo Continuing Church of God etɛmɛli banda ebandaki mpe ekokoba kotɛmɛla. Banda Satana akosaki Eva mpo akweya na lolenge moko ya nsango malamu na ye eleki mbula pene 6000 (Ebandeli 3), bato mingi bandimi ete bayebi malamu koleka Nzambe oyo ekokómisa bango mpe mokili malamu koleka.

Na ndenge ya Biblia, ekosɛnga lisangá ya mokambi ya basoda na Mpoto (oyo babengaka Mokonzi ya Nɔrdi, mpe babengaka mpe Nyama ya Emoniseli 13:1-10) elongo na mokambi ya lingomba (oyo babengaka mosakoli ya lokuta, mpe babengaka mpe Antiklisto ya nsuka mpe Nyama ya maseke mibale ya Emoniseli 13:11-17) uta na engumba ya bangomba nsambe (Emoniseli 17:9,18) mpo na komema boyangeli ya mokili ya ‘Babilone’ (Emoniseli 17 mpe 18). Atako bato bazali na mposa ya bozongi ya Klisto mpe ya kotya bokonzi na Ye, bato mingi na mokili bakotya likebi te na nsango oyo na ekeke ya 21—bakokoba kondima balolenge ndenge na ndenge ya nsango malamu ya lokuta ya Satana. Kasi mokili ekozwa litatoli.

Kanisá lisusu ete Yesu ateyaki:

> [14] Mpe nsango malamu oyo ya bokonzi ekosakolama na mokili mobimba lokola litatoli epai ya bikolo nyonso, mpe bongo nsuka ekoya. (Matai 24:14)

Talá ete nsango malamu ya bokonzi ekokóma na mokili lokola litatoli, mpe na nsima nsuka ekoya. “Nsuka” wana ezali ebandeli ya “bolɔzi monene.”

Ezali na bantina mingi mpo na yango.

Moko ezali ete Nzambe alingi mokili eyoka nsango malamu ya solo liboso ya ebandeli ya Bolɔzi Monene (oyo emonisami ete ebandaka na Matai 24:21). Yango wana, nsango ya nsango malamu ezali litatoli mpe likebisi (talá Ezekiele 3; Amosi 3:7). Ekomema bopanzani mingi koleka ya mitema epai ya Bapakano (Baloma 11:25) mpe epai ya baoyo bazali Bapakano te (Baloma 9:27) liboso ete Yesu azonga.

Ntina mosusu ezali ete ntina ya nsango ekozala na bokeseni na makanisi ya nguya ya Nyama ya Mokonzi ya Nɔrdi oyo ezali kobima, elongo na Mosakoli ya Lokuta, Antiklisto ya nsuka. Bango mibale bakolaka na bosolo kimya na nzela ya milende ya bato mpe ya bondimi ya kokutana na kati, kasi ekomema na nsuka (Matai 24:14-22) mpe na kobebisama (talá 1 Batesalonika 5:3).

Atako Biblia elobi ete tóbunda mpo na kondima ya solo ya ebandeli (Yuda 3), ete liloba ya Nzambe ezali solo (Yoane 17:17), mpe ete Bakristo ya solo basengeli kozala na bokeseni na baoyo bandimaka kosangana na bopagano (2 Bakolinti 6:14-17), bato mingi bakoloba ete “nsango malamu” na bango (nsango ya esengo) ezali na kondima kosangana mpo kimya mpe bomoko ekoka kozala. Likambo ya mawa, nsango malamu ya solo ya Bokonzi ya Nzambe ekotalelama lokola nsango malamu ya lokuta na bato mingi oyo bazali kotombola mwango ya bomoko ya mangomba mpe ya mangomba nyonso ya Nyama mpe ya Mosakoli ya Lokuta (Antiklisto ya nsuka).

Mpo na bilembo mpe makamwisi ya lokuta oyo ekangani na bango (2 Batesalonika 2:9), bato mingi na mokili bakopona kondima lokuta (2 Batesalonika 2:9-12) na esika ya nsango ya nsango malamu. Mpo na bopameli ya mabe ya Bokonzi ya Nzambe ya milenaire na Bakatolike ya Roma, Baortodoksi ya Ɛsti, Balitera, mpe basusu, bato mingi bakoloba na

libunga ete nsango ya nsango malamu ya milenaire ya Bokonzi ya Nzambe ezali nsango malamu ya lokuta oyo ekangani na Nyama mpe na Antiklisto.

Liboso ya ebandeli ya Bolɔzi Monene, Bakristo ya sembo ya Filadelfia (Emoniseli 3:7-13) bakokóma na mokili (Matai 24:14) kosakola nsango malamu ya milenaire ya bokonzi mpe koyebisa mokili makambo oyo bakambi mosusu ya mokili (elongo na Nyama mpe Mosakoli ya Lokuta) bakosala.

Bakosunga koyebisa mokili nsango ete Nyama, nguya ya Mokonzi ya Nɔrdi, elongo na Mosakoli ya Lokuta, Antiklisto ya nsuka, bakobebisa na nsuka (elongo na baninga na bango mosusu) Etats-Unis mpe bikolo ya Anglo ya Royaume-Uni, Canada, Australie, mpe Nouvelle-Zélande (Danyele 11:24,39) mpe ete mosika te na nsima bakobebisa lisangá ya Baarabe/Ba-Islam (Danyele 11:40-43), bakosala lokola bisaleli ya bazabolo (Emoniseli 16:13-14), mpe bakobunda na nsuka na Yesu Klisto na bozongi na Ye (Emoniseli 16:14; 19:19-20). Bafiladelfia ya sembo (Emoniseli 3:7-13) bakosakola ete bokonzi ya milenaire ya Nzambe ekoya mosika te.

Yango ekoki komema sango mingi na bapanzi-nsango mpe kosunga kokokisama ya Matai 24:14. Biso na Continuing Church of God tozali kobongisa mikanda (na minɔkɔ ebele), kobakisa makambo na ba-site ya Internet, mpe kosala makambo mosusu mpo na komibongisa mpo na ‘mosala ya mokuse’ (talá Baloma 9:28) oyo ekosalisa mpo Nzambe akata ete Matai 24:14 ekokisami mpenza lokola litatoli mpo nsuka eya.

Bakambi ya mokili oyo bazali kosakola ‘nsango malamu ya lokuta’ (mbala mosusu lolenge ya ‘sika’ ya mokambi monene ya Mpoto elongo na papa oyo asangani na bango mpe akoloba ete azali na lolenge moko ya Bokatolike) bakosepela na kosakola wana te—bakolinga te ete mokili eyeba oyo bakosala mpenza (mpe ekoki kutu kozala ete bango moko bakondima yango te na ebandeli, talá Yisaya 10:5-7). Bango mpe/to basungi na bango mbala mosusu bakoteya mpe na lokuta ete Bakristo ya sembo ya Filadelfia bakolanda liteya ya makasi (milenarisme) ya antiklisto oyo ezali koya. Bopameli nyonso oyo bango mpe/to balandi na bango bakosala epai ya Bafiladelfia ya sembo mpe epai ya Continuing Church of God ekomema minyoko (Danyele 11:29-35; Emoniseli 12:13-15). Yango ekomema mpe na nsuka—ebandeli ya Bolɔzi Monene (Matai 24:21;

Danyele 11:39; talá Matai 24:14-15; Danyele 11:31) mpe ntango ya mbula misato na ndambo ya libateli mpo na Bakristo ya sembo ya Filadelfia (Emoniseli 3:10; 12:14-16).

Nyama mpe Mosakoli ya Lokuta bakomeka makasi, kokanga bato na mbongo, bilembo, makamwisi ya lokuta, koboma, mpe minyoko mosusu (Emoniseli 13:10-17; 16:14; Danyele 7:25; 2 Batesalonika 2:9-10) mpo na kozwa bokonzi. Bakristo bakotuna:

> [10] "Kino ntango nini, E Nkolo, mosantu mpe ya solo, kino okosambisa mpe okozongisa makila na biso epai ya baoyo bafandi na mabele?" (Emoniseli 6:10)

Na bantango nyonso, bato ya Nzambe bamitunaka mpe batunaka ete, "Ekozala kino ntango nini liboso ete Yesu azonga?"

Atako toyebi mokolo to ngonga te, tozali kozela ete Yesu azonga (mpe ete Bokonzi ya Nzambe ya milenaire etyama) na ekeke ya 21 na ndenge ya makomi mingi (ndakisa Matai 24:4-34; Nzembo 90:4; Ozea 6:2; Luka 21:7-36; Baebele 1:1-2; 4:4,11; 2 Petelo 3:3-8; 1 Batesalonika 5:4), mpe tozali komona sikoyo biteni mosusu na yango kokokisama.

Soki Yesu akɔti te, bato bakobebisa bomoi nyonso:

> [21] Mpo na ntango wana ekozala bolɔzi monene, ndenge ezalaki naino te banda ebandeli ya mokili tii ntango oyo, ɛɛ, mpe ekozala ata mokolo moko te. [22] Mpe soki mikolo wana ekitisamaki te, moto ata moko te alingaki kobika; kasi mpo na baponami mikolo wana ekokitisama. (Matai 24:21-22)

> [29] Mbala moko nsima ya bolɔzi ya mikolo wana moi ekoyinda, mpe sanza ekopesa pole na yango te; minzoto ekokweya uta na likoló, mpe nguya ya likoló ekoningana. [30] Bongo elembo ya Mwana ya Moto ekomonana na likoló, mpe bongo mabota nyonso ya mabele bakolela, mpe bakomona Mwana ya Moto koya likoló ya mapata ya likoló na nguya mpe na nkembo monene. [31] Mpe akotinda baanzelu na Ye na lokito monene ya kelelo, mpe bakosangisa baponami na Ye uta na mipepe minei, uta na nsuka moko ya likoló kino na mosusu. (Matai 24:29-31)

Bokonzi ya Nzambe ezali oyo mokili ezali na mposa na yango.

Bantoma ya Bokonzi

Mosala na yo ezali nini na Bokonzi?

Sikoyo, soki ozali Mokristo ya solo, osengeli kozala ntoma ya Yesu mpe ya Bokonzi ya Nzambe. Talá oyo Ntoma Paulo akomaki:

> [20] Bongo sikoyo, tozali bantoma ya Klisto, lokola nde Nzambe azali kobondela na nzela na biso: tozali kobondela bino na nkombo ya Klisto, bózongisama boyokani na Nzambe. (2 Bakolinti 5:20)

> [14] Bótɛlɛma yango wana, wana bokangi loketo na bino na solo, wana bolati ebombelo ya ntolo ya boyengebene, [15] mpe wana bolati na makolo na bino bomibongisi ya nsango malamu ya kimya; [16] likoló ya nyonso, kozwa nguba ya kondima oyo na yango bokokoka koboma makonga nyonso ya mɔtɔ ya moto mabe. [17] Mpe bózwa ekɔti ya lobiko, mpe mopanga ya Elimo, oyo ezali liloba ya Nzambe; [18] kobondela ntango nyonso na losambo nyonso mpe na kosɛnga na Elimo, kozala ekɛngɛ mpo na yango na koyika mpiko nyonso mpe kosɛnga mpo na basantu nyonso— [19] mpe mpo na ngai, ete maloba epesamela ngai, mpo nafungola monɔkɔ na ngai na mpiko mpo na koyebisa sekele ya nsango malamu, [20] mpo na yango nazali ntoma na minyɔlɔlɔ; mpo na kati na yango naloba na mpiko, ndenge nasengeli koloba. (Baefese 6:14-20)

Ntoma ezali nini? Merriam-Webster epesi ndimbola oyo elandi:

> 1: motindami ya bokonzi; mingimingi: moto ya diplomatiki ya niveau ya likoló oyo batindi epai ya guvɛrnema to mokonzi ya ekolo mosusu lokola mozalisi ya guvɛrnema to mokonzi na ye moko, to oyo baponi mpo na mosala ya sipesiali mpe mbala mingi ya ntango moke ya diplomatiki
>
> 2 a: mozalisi to motindami oyo bapesi bokonzi

Soki ozali Mokristo ya solo, ozali motindami ya bokonzi, mpo na Klisto! Talá oyo Ntoma Petelo akomaki:

> [9] Kasi bino bozali libota oyo baponi, bonganga-nzambe ya bokonzi, ekolo ya bule, bato na Ye moko ya sipesiali, mpo bósakola masanzoli ya Ye oyo abengaki bino uta na molili mpo na kokɔta na pole na Ye ya kokamwa; [10] bino oyo bozalaki kala bato te kasi sikoyo bozali bato ya Nzambe, bino oyo bozwaki mawa te kasi sikoyo bozwi mawa. (1 Petelo 2:9-10)

Lokola Bakristo, tosengeli kozala eteni ya ekolo ya bule.

Ekolo nini ezali ya bule sikoyo?

Ya solo, moko te ya bokonzi ya mokili oyo—kasi na nsuka ekozala eteni ya Bokonzi ya Klisto (Emoniseli 11:15). Ezali ekolo ya Nzambe, Bokonzi na Ye, nde ezali ya bule.

Lokola bantoma, tokɔtaka mingi te na politiki ya semba ya bikolo ya mokili oyo. Kasi tosengeli kobika nzela ya bomoi ya Nzambe sikoyo (talá mpe e-buku ya ofele oyo ezali na www.ccog.org, oyo ezali na motó ya likambo: *Christians: Ambassadors for the Kingdom of God, Biblical instructions on living as a Christian*). Na kobika nzela ya bomoi ya Nzambe sikoyo, toyekolaka malamu koleka mpo na nini banzela ya Nzambe eleki malamu, mpo na bokonzi na Ye tókoka kozala bakonzi mpe banganga-nzambe mpe koyangela elongo na Klisto na mabele:

> [5] Epai ya Ye oyo alingaki biso mpe asukolaki biso na masumu na biso na makila na Ye moko, [6] mpe akómisaki biso bakonzi mpe banganga-nzambe epai ya Nzambe mpe Tata na Ye, epai na Ye nkembo mpe bokonzi ezala libela na libela. Amen. (Emoniseli 1:5-6)

> [10] Mpe akómisaki biso bakonzi mpe banganga-nzambe epai ya Nzambe na biso; Mpe tokoyangela na mabele. (Emoniseli 5:10)

Likambo moko ya mikolo ekoya ya kokóma bakonzi mpe banganga-nzambe ekozala koteya baoyo bakozala bato oyo bakufaka mpo bátambola na banzela ya Nzambe:

> [19] Mpo bato bakofanda na Siona na Yelusaleme; Okolela lisusu te. Akoyokela yo mawa mingi na lokito ya koganga na yo; Ntango

akoyoka yango, akoyanola yo. [20] Mpe atako Nkolo apesi yo Limpa ya bolɔzi mpe mai ya mpasi, Nzokande balakisi na yo bakobendama lisusu na nsuka te, Kasi miso na yo ekomona balakisi na yo. [21] Matoi na yo ekoyoka liloba nsima na yo, koloba ete, “Oyo nde nzela, tambolá na yango,” Ntango nyonso okobaluka na lobɔkɔ ya mobali To ntango nyonso okobaluka na lobɔkɔ ya mwasi. (Yisaya 30:19-21)

Atako yango ezali esakweli mpo na bokonzi ya milenaire, na ntango oyo Bakristo basengeli komibongisa mpo na koteya:

[12] … na ntango oyo bosengelaki kozala balakisi, (Baebele 5:12)

[15] Kasi bósantisa Nkolo Nzambe na mitema na bino: mpe bózala ntango nyonso pete mpo na kopesa eyano na moto nyonso oyo azali kotuna bino ntina ya elikya oyo ezali kati na bino, na komikitisa mpe na kobanga: (1 Petelo 3:15, KJV)

Biblia emonisi ete Bakristo mingi ya sembo mingi bakoteya bato mingi, mwa moke liboso ya ebandeli ya Bolɔzi Monene:

[33] Mpe baoyo ya bato oyo bazali na bososoli bakoteya bato mingi (Danyele 11:33;)

Bongo, koyekola mpe kokola na ngɔlu mpe na boyebi (2 Petelo 3:18), ezali likambo oyo tosengeli kosala sikoyo. Yesu alobaki ete, “bokozala batatoli na ngai na Yelusaleme, mpe na Yudea mobimba mpe na Samaria, mpe kino na nsuka ya mabele” (Misala 1:8). Eteni ya mosala na yo na Bokonzi ya Nzambe ezali kokoka koteya.

Mpe mpo na Bakristo ya sembo mingi ya Filadelfia (Emoniseli 3:7-13), yango ekozala mpe na kosunga litatoli ya ntina ya nsango malamu liboso ya ebandeli ya bokonzi ya milenaire ya Nzambe (talá Matai 24:14).

Nsima ya kotyama ya Bokonzi ya Nzambe, Nzambe akosalela bato na Ye mpo na kosalisa na kozongisa mabele oyo ebebisami:

[12] Baoyo bauti kati na bino Bakotonga bisika ya kala oyo ebebaki; Bokotɛlɛmisa miboko ya bikeke mingi; Mpe bakobenga yo

> Mobongisi ya Lidusu, Mozongisi ya Balabala mpo na Kofanda. (Yisaya 58:12)

Yango wana, bato ya Nzambe oyo babikaki na nzela ya Nzambe na ntango oyo bakosala ete ezala pete mpo na bato kofanda na bingumba (mpe na bisika mosusu) na ntango oyo ya kozongisama na boumeli ya milenaire.

Mokili ekozala mpenza esika ya malamu koleka. Tosengeli kozala bantoma ya Klisto sikoyo, mpo tókoka mpe kosala na Bokonzi na Ye.

Nsango Malamu ya Solo Ebongolaka Bato

Yesu alobaki ete, "Soki bozali kowumela na liloba na ngai, bozali mpenza bayekoli na ngai. 32 Mpe bokoyeba solo, mpe solo ekopesa bino bonsomi" (Yoane 8:31-32). Koyeba solo mpo na nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe epesaka biso bonsomi mpo tókangama te na bilikya ya lokuta ya mokili oyo. Tokoki kosunga na mpiko mwango oyo esalaka—mwango ya Nzambe! Satana akosi mokili mobimba (Emoniseli 12:9) mpe Bokonzi ya Nzambe ezali eyano ya solo. Tosengeli kotɛlɛma mpo na solo mpe kolobela yango (talá Yoane 18:37).

Nsango ya nsango malamu eleki likambo ya lobiko ya moto ye moko. Nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe esengeli kobongola moto na ntango oyo:

> [2] Mpe bókokana na mokili oyo te, kasi bóbongwana na nzela ya kokómisa makanisi na bino ya sika, mpo bókoka komeka nini ezali mokano ya malamu mpe ya kondimama mpe ya kokoka ya Nzambe. (Baloma 12:2)

Bakristo ya solo babongwanaka mpo na kosalela Nzambe mpe basusu:

> [22] Baombo, bótosa na makambo nyonso bankolo na bino ya mosuni, na mosala ya miso te, lokola bato oyo balingi kosepelisa bato, kasi na motema ya sembo, kobanga Nzambe. [23] Mpe eloko nyonso oyo bokosala, bósala yango na motema mobimba, lokola epai ya Nkolo mpe epai ya bato te, [24] koyeba ete uta epai ya Nkolo bokozwa mbano ya libula; mpo bozali kosalela Nkolo Klisto. (Bakolose 3:22-24)

> [28] Yango wana, lokola tozali kozwa bokonzi oyo ekoki koningana te, tózala na ngɔlu, oyo na yango tokoki kosalela Nzambe na ndenge ya kondimama, na limemya mpe na kobanga Nzambe. (Baebele 12:28)

Bakristo ya solo babikaka na ndenge ekeseni na mokili. Tondimaka mibeko ya Nzambe koleka ya mokili mpo na oyo ezali malamu mpe mabe. Bato ya sembo babikaka na kondima (Baebele 10:38), mpo esɛngaka kondima mpo na kobika nzela ya Nzambe na ntango oyo. Bakristo bazalaki kotalelama ndenge mosusu mpenza na mokili oyo bazalaki kobika na yango, na boye ete babengaki lolenge na bango ya bomoi "Nzela" na Kondimana ya Sika (Misala 9:2; 19:9; 24:14,22). Mokili ebikaka na bomoto, ekosami na nse ya bokonzi ya Satana, na oyo babengaki "nzela ya Kaina" (Yuda 11).

Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe ezali nsango ya boyengebene, ya esengo, mpe ya kimya (Baloma 14:17). Liloba ya esakweli, soki esosolami malamu, ebɔndisaka (talá 1 Bakolinti 14:3; 1 Batesalonika 4:18), mingimingi wana tozali kotala mokili ekweya (talá Luka 21:8-36). Nzela ya solo ya bomoi ya bokristo ememaka na bofuluki ya elimo mpe na mapamboli ya nzoto (Marko 10:29-30). Yango ezali eteni ya ntina oyo baoyo babikaka yango basosolaka ete mokili ezali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe. Bakristo bazali bantoma ya Bokonzi ya Nzambe.

Bakristo totyaka elikya na biso na makambo ya elimo, kasi te na oyo ya nzoto, atako tofandaka na mokili ya nzoto (Baloma 8:5-8). Tozali na "elikya ya nsango malamu" (Bakolose 1:23). Yango ezali likambo oyo Bakristo ya kala basosolaki kasi bato mingi oyo balobaka lelo ete bazali ya Yesu basosolaka mpenza te.

6. Mangomba ya Greke-Roma eteyaka ete Bokonzi ezali na ntina, Kasi...

Mangomba ya Greke-Roma bandimaka ete bateyaka makambo ya Bokonzi ya Nzambe, kasi bazali na mpasi ya kososola mpenza soki ezali nini. Ndakisa, The Catholic Encyclopedia eteyaka boye mpo na bokonzi:

> Ya Klisto … Na ntango nyonso ya mateya na Ye, boyei ya bokonzi oyo, makambo na yango ndenge na ndenge, ndimbola na yango ya sikisiki, ndenge oyo ekozwama, ezali motó ya masolo na Ye, na boye ete babengaka lisolo na Ye "nsango malamu ya bokonzi"...babandaki koloba mpo na Lingomba lokola "bokonzi ya Nzambe"; talá Kol., I, 13; I Tes., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10, mpe bongo na bongo. ...elimboli Lingomba lokola ebongiseli wana ya Bonzambe … (Pope H. Kingdom of God. The Catholic Encyclopedia, Volimi VIII. 1910)

Atako oyo elobamaki likoló elakisaki "Kol., I, 13; I Tes., ii, 12; Apoc., I, 6, 9; v, 10," soki otali yango, okomona ete ata vɛrsɛ moko te kati na yango elobi likambo moko mpo na Lingomba ezali Bokonzi ya Nzambe. Eteyaka ete bandimi bakozala eteni ya Bokonzi ya Nzambe to ete ezali bokonzi ya Yesu. Biblia ekebisi ete bato mingi bakobongola nsango malamu to bakokende na mosusu, oyo ezali ya solo te (Bagalatia 1:3-9). Likambo ya mawa, bato ndenge na ndenge basali bongo.

Yesu ateyaki ete, "Ngai nazali nzela, solo, mpe bomoi. Moto moko te akoya epai ya Tata soki na nzela na ngai te" (Yoane 14:6). Petelo ateyaki ete, "Mpe lobiko ezali na moto mosusu te, mpo nkombo mosusu te na nse ya likoló epesamaki kati na bato oyo na yango tosengeli kobika" (Misala 4:12). Petelo ayebisaki Bayuda ete bato nyonso basengeli kozala na kondima ya kobongola motema mpe kondima Yesu mpo na kobika (Misala 2:38).

Na bokeseni na likambo oyo, Papa Francis oyo akufi ateyaki ete bato oyo bandimaka Nzambe te, kozanga Yesu, bakoki kobika na misala ya malamu! Ateyaki mpe ete Bayuda bakoki kobika kozanga kondima Yesu! Lisusu, ye mpe bato mosusu ya Greke-Roma bamonanaka mpe kotalela ete lolenge moko ya 'Maria' oyo ezali ya Biblia te ezali fungola ya nsango malamu mpe

fungola ya bomoko ya mangomba mpe ya bondimi ya bikolo nyonso. Likambo ya mawa, bango mpe basusu basosoli ntina ya Yesu TE mpe Nsango Malamu ya solo ya Bokonzi ya Nzambe te. Bato mingi bazali kotombola nsango malamu ya lokuta.

Bato mingi balingi kotambola na komona mpe kozala na kondima na mokili. Kondimana ya Sika eteyaka ete Bakristo basengeli kotala likoló:

> [2] Bótya makanisi na bino na makambo ya likoló, kasi te na makambo ya mabele. (Bakolose 3:2)
>
> [7] Mpo tozali kotambola na kondima, kasi te na komona. (2 Bakolinti 5:7)

Nzokande, Papa Pie XI ateyaki na bosolo ete tótambola na komona na ye ya lingomba na ye:

> ... Lingomba ya Katolike ... ezali bokonzi ya Klisto na mabele. (Mokanda ya Pie, Quas Primas).

Site ya Internet CatholicBible101 elobi ete, "bokonzi ya Nzambe etyamaki na mabele na Yesu Klisto na mbula 33 T.B., na lolenge ya Lingomba na Ye, oyo Petelo azalaki kokamba...Lingomba ya Katolike." Nzokande Bokonzi ya Nzambe ya milenaire ezali awa te mpe ezali mpe Lingomba ya Roma te. Ntango ekoya, ekozala na mabele. Atako Lingomba ya solo ya Nzambe ezali na "bafungola ya bokonzi" (Matai 16:19), baoyo balobaka ete lingomba ezali bokonzi ya Nzambe "balongoli fungola ya boyebi" (Luka 11:52).

Lingomba ya Roma eteyaka na makasi mingi kotɛmɛla Bokonzi ya Nzambe ya milenaire ya mabele oyo ezali koya mosika te, na boye ete ezali na bosolo kaka "liteya ya Antiklisto" oyo etángami na Katekismo ya semba ya Lingomba ya Katolike:

> **676 Bokosi ya Antiklisto ebandi kobima na mokili mbala nyonso oyo balobaka ete bakoki kokokisa na kati ya lisolo elikya ya masiya oyo ekoki kokokisama kaka na libanda ya lisolo na nzela ya bosambisi ya nsuka. Lingomba eboyi ata balolenge oyo babongoli ya kobebisa oyo ya bokonzi oyo ezali koya na nkombo**

ya milenarisme … (Catechism of the Catholic Church. Imprimatur Potest +Joseph Cardinal Ratzinger. Doubleday, NY 1995, lok. 194)

Likambo ya mawa, baoyo bandimi likanisi wana bakozala na mikakatano minene na kosakola Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe na nsuka. Bato mosusu bakosala makambo ya somo mpo na baoyo bazali kosakola yango (Danyele 7:25; 11:30-36). Kasi, okoki kokanisa, bato nyonso oyo balobaka ete Yesu azali Nkolo bakozala na bokonzi te? Te, bakozala te. Talá oyo Yesu alobaki:

> 21 “Ezali te moto nyonso oyo alobi na ngai ete, 'Nkolo, Nkolo,' akokɔta na bokonzi ya likoló, kasi ye oyo asalaka mokano ya Tata na ngai oyo azali na likoló. 22 Bato mingi bakoloba na ngai na mokolo wana ete, 'Nkolo, Nkolo, tosakolaki na nkombo na yo te, tobimisaki bazabolo na nkombo na yo te, mpe tosalaki makamwisi mingi na nkombo na yo te?' 23 Mpe bongo nakoloba na bango polele ete, 'Nayebaki bino ata mokolo moko te; bólongwa epai na ngai, bino oyo bosalaka makambo ya kotɛmɛla mibeko!' (Matai 7:21-23)

Ntoma Paulo alobaki ete “sekele ya kotɛmɛla mibeko” ezalaki “esili kosala” (2 Batesalonika 2:7) na ntango na ye. Kotɛmɛla mibeko oyo ekangani mpe na eloko oyo Biblia ekebisi mpo na yango na mikolo ya nsuka oyo babengaka “Sekele, Babilone Monene” (Emoniseli 17:3-5).

“Sekele ya kotɛmɛla mibeko” etali bato oyo balobaka ete bazali baklisto mpe bandimaka ete basengeli te komeka makasi kobatela mobeko ya Mibeko Zomi ya Nzambe, mpe bongo na bongo, mpe/to ete ezali na makambo mingi ya kondimama oyo eleki mobeko yango, mpe/to ete ezali na balolenge ya kondimama ya penitanse mpo na kobuka mobeko ya Nzambe; bongo atako bakanisaka ete bazali na lolenge ya mobeko ya Nzambe, bazali kobatela lolenge ya bokristo te oyo Yesu to bantoma na Ye balingaki kondima ete ezali ya solo.

Bato mingi oyo balobaka ete bazali baklisto bazali lokola Bafarisai oyo babukaki mibeko ya Nzambe, kasi balobaki ete bonkɔkɔ na bango esalaki ete yango endimama—Yesu apamelaki lolenge wana (Matai 15:3-9)! Yisaya akebisaki mpe ete bato oyo balobaka ete bazali ya Nzambe bakotombokela

mobeko na Ye (Yisaya 30:9). Likambo ya mawa, botomboki oyo ya kotɛmɛla mibeko ezali likambo oyo tozali komona kino lelo.

Emonani ete “sekele” mosusu ezali ete Lingomba ya Roma emonanaka kondima ete mwango na yango ya makasi ya bomoko ya mangomba mpe ya bondimi ya bikolo nyonso ekomema kimya mpe lolenge moko ya Bokonzi ya Nzambe oyo ezali ya Biblia te na mabele. Makomi ekebisi mpo na bomoko ya mangomba oyo ezali koya mpe eteyaka ete ekozala na bolongi mpo na mwa bambula (nótá: libongoli oyo ezali komonisama ezali New Jerusalem Bible, libongoli oyo Bakatolike ya Roma bandimi):

> [4] Bakumbamaki liboso ya dragon mpo apesaki nyama bokonzi na ye; mpe bakumbamaki liboso ya nyama, koloba ete, 'Nani akokani na nyama? Nani akoki kobunda na yango?' [5] Bapesaki nyama nzela ya koloba lolendo mpe kofinga mpe ya kosala sanza ntuku minei na mibale; [6] mpe elobaki mafinga na yango na Nzambe, na nkombo na ye, na Hema na ye ya likoló mpe na baoyo nyonso bazali kobombama kuna. [7] Bapesaki yango nzela ya kobunda na basantu mpe ya kolonga bango, mpe bapesaki yango nguya likoló ya libota, bato, monɔkɔ mpe ekolo nyonso; [8] mpe bato nyonso ya mokili bakokumisa yango, elingi koloba bato nyonso oyo nkombo na bango ekomamaki te banda kotongama ya mokili na buku ya bomoi ya Mwana ya Mpate oyo babonzaki. [9] Moto nyonso oyo akoki koyoka, ayoka: [10] Baoyo bazali mpo na bowumbu bakokende na bowumbu; baoyo bazali mpo na liwa na mopanga bakokufa na mopanga. Yango wana basantu basengeli kozala na koyika mpiko mpe kondima. (Emoniseli 13:4-10, NJB)

Biblia ekebisi mpo na bomoko ya Babilone ya mikolo ya nsuka:

> [1] Moko ya baanzelu nsambo oyo bazalaki na basani nsambo ayaki koloba na ngai, mpe alobaki ete, 'Yaká awa mpe nakolakisa yo etumbu ya mwasi monene ya pite oyo afandi na kiti ya bokonzi pembeni ya mai mingi, [2] oyo elongo na ye bakonzi nyonso ya mabele basalaki pite, mpe oyo alangwisaki bato nyonso ya mokili na vinyo ya ekobo na ye.' [3] Amemaki ngai na elimo na esobe, mpe kuna namonaki mwasi moko amati na nyama ya motane oyo ezalaki na mitó nsambo mpe maseke zomi mpe ezalaki na

bankombo ya mafinga ekomami likoló na yango mobimba. [4] Mwasi alataki bilamba ya motane mpe ya mopɛpɛ mpe azalaki kongɛnga na wolo mpe na mabanga ya talo mpe na mayaka, mpe azalaki kosimba kɔpɔ ya wolo ya vinyo etondi na mbindo ya nkele ya pite na ye; [5] na mbunzu na ye ekomamaki nkombo, nkombo ya sekele: 'Babilone Monene, mama ya basi nyonso ya pite mpe ya makambo nyonso ya mbindo na mabele.' [6] Namonaki ete azalaki kolangwa, kolangwa na makila ya basantu, mpe makila ya bakufi mpo na Yesu; mpe ntango namonaki ye, nakamwaki mpenza. (Emoniseli 17:1-6, NJB)

[9] 'Oyo esɛngi mayele. Mitó nsambo ezali bangomba nsambe, oyo mwasi afandi likoló na yango . . . [18] Mwasi oyo omonaki ezali engumba monene oyo ezali na bokonzi likoló ya bayangeli nyonso ya mabele.' (Emoniseli 17:9,18, NJB)

[1] Nsima ya likambo oyo, namonaki anzelu mosusu kokita uta na likoló, na bokonzi monene bapesaki ye; mabele engɛngaki na nkembo na ye. [2] Na mongongo makasi agangaki ete, 'Babilone ekwei, Babilone Monene ekwei, mpe ekómi esika ya bazabolo mpe ndako ya elimo nyonso ya mbindo mpe ya ndɛkɛ nyonso ya bosoto mpe ya nkele. [3] Bikolo nyonso emɛlaki mingi vinyo ya pite na ye; mokonzi nyonso ya mabele asalaki pite na ye, mpe motekisi nyonso akómaki na bomengo na nzela ya bomoi na ye ya mbindo.' [4] Mongongo mosusu elobaki uta na likoló; nayokaki yango koloba ete, 'Bóbima, bato na ngai, bólongwa epai na ye, mpo bózala te na eteni na masumu na ye mpe bózwa bapasi ndenge moko. [5] Masumu na ye ekómi kino likoló, mpe Nzambe akanisi mabe na ye: bósala na ye ndenge asalaki na basusu. [6] Basengeli kofuta ye mbala mibale ya oyo ye asɛngaki. Asengeli kozwa kɔpɔ ya makasi mbala mibale ya mosangano na ye moko. [7] Lolendo mpe bafɛti na ye nyonso esengeli kofutama na minyoko to na mpasi. Nazali mokonzi-mwasi na kiti ya bokonzi, akanisi; nazali mwasi akufela mobali te mpe nakoyoka mawa ya liwa ata mokolo moko te. [8] Mpo na yango, na mokolo moko, bapasi ekokwea likoló na ye: maladi mpe matanga mpe nzala. Akozikisama kino na mabele. Nkolo Nzambe oyo akatelaki ye etumbu azali na nguya.' [9] 'Bakonzi ya

> mabele oyo basalaki pite na ye mpe basalaki bafɛti ya mbindo na ye bakolela mpe bakoyoka mawa mpo na ye. Bakomona milinga wana azali kozika, (Emoniseli 18:1-9, NJB)

Na Zekaria, Biblia ekebisi mpo na Babilone oyo ezali koya mpe emonisi ete bomoko ya malamu ekozala te kino nsima ya bozongi ya Yesu:

> [10] Bókeba! Bókeba! Bókima mokili ya nɔrdi -- elobi Yahweh- mpo napanzaki bino na mipepe minei ya likoló -- elobi Yahweh. [11] Bókeba! Kimá, Siona, yo oyo ozali sikoyo kofanda elongo na mwana mwasi ya Babilone!
>
> [12] Mpo Yahweh Sabaoth alobi boye, lokola Nkembo etindaki
>
> ngai, mpo na bikolo oyo epunzaki yo, 'Moto nyonso oyo asimbi yo asimbi mbuma ya liso na ngai. [13] Sikoyo talá, nakoningisa lobɔkɔ na ngai likoló na bango mpe bakopunzama na baoyo bakómisaki bango baombo.' Bongo okoyeba ete Yahweh Sabaoth nde atindaki ngai! [14] Yembá, sepelá, mwana mwasi ya Siona, mpo sikoyo nazali koya kofanda kati na yo -elobi Yahweh! [15] Mpe na mokolo wana bikolo mingi ekobongwana epai ya Yahweh. Ɛɛ, bakokóma bato na ye, mpe bakofanda kati na yo. Bongo okoyeba ete Yahweh Sabaoth atindaki ngai epai na yo! [16] Yahweh akozwa Yuda, eteni na ye na Mokili ya Bule, mpe akopona Yelusaleme lisusu. (Zekaria 2:10-16, NJB; nótá na balolenge ya KJV/NKJV bavɛrsɛ etángami lokola Zekaria 2:6-12)

Atako boyokani na makambo mosusu ekoki kozala malamu, Biblia ezali polele kopamela makambo mosusu ya milende ya bomoko ya mangomba mpe ya bondimi ya bikolo nyonso oyo Bikolo ya Bosangani, Vatican, Baprotesta mingi, mpe bakambi ya Ortodoksi ya Ɛsti bazali kotombola, mpe esengeli kolendisa yango te. Yesu akebisaki mpo na bato oyo bakoloba ete bazali kolanda Ye kasi “bakokosa bato mingi” (Matai 24:4-5). Bomoko mingi ya mangomba ekangani na kofungwama ya elembo ya liboso ya Emoniseli 6:1-2, oyo bayebi mpe lokola “motambwisi ya mpunda ya pembe” ya Emoniseli (oyo azali Yesu TE) mpe mwasi ya pite ya Emoniseli 17.

Lokola Zekaria, Ntoma Paulo ateyaki mpe ete bomoko ya solo ya kondima ekozala te kino nsima ya bozongi ya Yesu:

> [13] kino biso nyonso tokokóma na bomoko na kondima mpe na boyebi ya Mwana ya Nzambe mpe tokosala Moto ya kokoka, oyo akoli mpenza na botondi ya Klisto ye moko. (Baefese 4:13, NJB)

Baoyo bandimi ete bomoko oyo eyaka liboso ya bozongi ya Yesu bazali na libunga. Ya solo, ntango Yesu akozonga, akosengela kobebisa bomoko ya bikolo oyo ekosangana mpo na kobunda na Ye:

> [11:15] Bongo anzelu ya nsambo abɛtaki kelelo na ye, mpe mingongo eyokanaki koganga na likoló, koloba ete, 'Bokonzi ya mokili ekómi bokonzi ya Nkolo na biso mpe ya Klisto na ye, mpe akoyangela libela na libela.' [16] Bampaka ntuku mibale na minei, oyo bafandi na bakiti ya bokonzi liboso ya Nzambe, bakumbamaki mpe basimbaki mabele na mbunzu na bango kokumisa Nzambe [17] na maloba oyo, 'Tozali kopesa yo matɔndi, Nkolo Nzambe Mozwi-ya-Nguya-Nyonso, Ye oyo azali, Ye oyo azalaki, mpo ozwi nguya na yo monene mpe obandi boyangeli na yo. [18] Bikolo ezalaki na mobulu mpe sikoyo ntango ekómi mpo na kozongisa mabe na yo, mpe mpo bakufi básambisama, mpe mpo basaleli na yo basakoli, basantu mpe baoyo babangaka nkombo na yo, mike mpe minene, bázwa mbano. Ntango ekómi ya kobebisa baoyo bazali kobebisa mabele.' (Emoniseli 11:15-18, NJB)

> [19:6] Mpe nayokaki eloko oyo emonanaki lokola mingongo ya ebele monene ya bato, lokola lokito ya mbu to lokito monene ya nkake, koyanola ete, 'Aleluya! Boyangeli ya Nkolo Nzambe na biso Mozwi-ya-Nguya-Nyonso ebandi; . . . [19] Bongo namonaki nyama, elongo na bakonzi nyonso ya mabele mpe basoda na bango, basangani mpo na kobunda na Motambwisi-ya-mpunda mpe basoda na ye. [20] Kasi bakangaki nyama, elongo na mosakoli ya lokuta oyo asalaki makamwisi mpo na nyama mpe na yango akosaki baoyo bandimaki elembo ya nyama mpe baoyo bakumisaki ekeko na yango. Babwakaki bango mibale ya bomoi na laki ya mɔtɔ ya sufulu ezali kopela. [21] Bamosusu nyonso babomamaki na mopanga ya Motambwisi-ya-mpunda, oyo ebimaki na monɔkɔ na ye, mpe

> bandɛkɛ nyonso etondaki na mosuni na bango . . . [20:4] Bongo namonaki bakiti ya bokonzi, epai wapi bafandaki, mpe epai na bango bapesaki bokonzi ya kosambisa. Namonaki milimo ya baoyo nyonso bakataki mitó mpo bapesaki litatoli mpo na Yesu mpe mpo basakolaki liloba ya Nzambe, mpe baoyo baboyaki kokumisa nyama to ekeko na yango mpe baboyaki kondima elembo na mbunzu to na mabɔkɔ na bango; bakómaki na bomoi, mpe bayangelaki elongo na Klisto mbula nkoto moko. (Emoniseli 19:6,19-21; 20:4, NJB)

Talá ete Yesu akosengela kobebisa basoda ya mokili oyo basangani mpo na kobunda na Ye. Bongo Ye mpe basantu ya lisekwa ya liboso bakoyangela. Ezali na ntango wana nde bomoko ya malamu ya kondima ekozala. Likambo ya mawa, bato mingi bakoyoka baministre ya lokuta oyo bamonanaka malamu, kasi bazali malamu te, ndenge Ntoma Paulo akebisaki (2 Bakolinti 11:14-15). Soki bato mingi basosolaki mpenza Biblia mpe nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe, bato moke nde balingaki kobunda na Yesu na bozongi na Ye.

7. Mpo na nini Bokonzi ya Nzambe?

Atako bato tolingaka kokanisa ete tozali na mayele mingi, bososoli na biso ezali na bandelo, kasi “bososoli” ya Nzambe “ezali na ndelo te” (Nzembo 147:5).

Yango wana esengeli Nzambe akɔta mpo na kobongisa mabele oyo.

Atako bato mingi bandimaka Nzambe, bato mingi mpenza balingi te kosala oyo alobaka mpe kobika ndenge Ye atambwisaka mpenza. Talá makambo oyo elandi:

> [8] Alakisi yo, E moto, oyo ezali malamu; Mpe Nkolo azali kosɛnga yo nini Longola kosala na bosembo, Kolinga mawa, Mpe kotambola na komikitisa elongo na Nzambe na yo? (Mika 6:8)

Kotambola na komikitisa elongo na Nzambe ezali likambo oyo bato bandimi mpenza te kosala. Banda ntango ya Adama mpe Eva (Ebandeli 3:1-6), bato baponaki kotyela bango moko motema mpe makambo na bango, koleka oyo ya Nzambe, atako mibeko na Ye (Kobima 20:3-17).

Buku ya Masese eteyaka:

> [5] Tyelá Nkolo motema na motema na yo mobimba, Mpe kotyela bososoli na yo moko motema te; [6] Na banzela na yo nyonso ndimá Ye, Mpe Ye akotambwisa banzela na yo. [7] Kozala moto ya mayele na miso na yo moko te; Bangá Nkolo mpe longwá na mabe. (Masese 3:5-7)

Nzokande, bato mingi bakotyela Nzambe motema mpenza te na mitema na bango mobimba to bakozela te ete Ye atambwisa matambe na bango. Bato mingi balobaka ete bakosala oyo Nzambe alingi, kasi basalaka yango te. Bato bakosami na Satana (Emoniseli 12:9) mpe bakweyi na bamposa ya mokili mpe na ‘lolendo ya bomoi’ (1 Yoane 2:16).

Yango wana, bato mingi babimisi bonkɔkɔ na bango moko ya mangomba mpe baguvɛrnema ya mokili mpo bakanisi ete bayebi malamu koleka. Nzokande, bayebi te (talá Yiremia 10:23) mpe bato mingi bakobongola mitema mpenza te.

Yango wana bato bazali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe (talá Matai 24:21-22).

Talá Mapamboli

Moko ya masangani ya maloba oyo eyebani mingi oyo Yesu apesaki ezalaki mapamboli, oyo apesaki na *Lisakoli na Ye likoló ya Ngomba*.

Talá mwa oyo alobaki:

> [3] "Esengo na babola na elimo, Mpo bokonzi ya likoló ezali ya bango.
> [4] Esengo na baoyo bazali kolela, Mpo bakobɔndisama. [5] Esengo na bato ya komikitisa, Mpo bakozwa libula ya mabele. [6] Esengo na baoyo bazali na nzala mpe na mposa ya mai ya boyengebene, Mpo bakotondisama. [7] Esengo na bato ya mawa, Mpo bakozwa mawa.
> [8] Esengo na bato ya mitema pɛto, Mpo bakomona Nzambe. [9] Esengo na bato oyo basalaka kimya, Mpo bakobengama bana ya Nzambe. [10] Esengo na baoyo banyokolami mpo na boyengebene, Mpo bokonzi ya likoló ezali ya bango. (Matai 5:3-10)

Ezali na Bokonzi ya Nzambe (talá Marko 4:30-31), oyo Matai abengaka mbala mingi Bokonzi ya likoló (talá Matai 13:31), nde bilaka wana ya mapamboli ekokokisama. Ezali na Bokonzi ya Nzambe nde elaka ekokokisama mpo bato ya komikitisa bázwa libula ya mabele mpe bato ya pɛto bámona Nzambe. Zelá nsango malamu ya mapamboli na Bokonzi ya Nzambe!

Banzela ya Nzambe Ezali Sembo

Solo ezali ete Nzambe azali bolingo (1 Yoane 4:8,16) mpe Nzambe azali moimi TE. Mibeko ya Nzambe emonisaka bolingo epai ya Nzambe mpe bolingo epai ya mozalani na biso (Marko 12:29-31; Yakobo 2:8-11). Banzela ya mokili ezali ya bomoimi mpe esukaka na liwa (Baloma 8:6).

Talá ete Biblia emonisi ete Bakristo ya solo babatelaka mibeko:

> [1] Moto nyonso oyo andimi ete Yesu azali Klisto abotami na Nzambe, mpe moto nyonso oyo alingaka Ye oyo abotaki alingaka mpe ye oyo abotami na Ye. [2] Na yango toyebi ete tolingaka bana

ya Nzambe, ntango tolingaka Nzambe mpe tobatelaka mibeko na Ye. [3] Mpo oyo ezali bolingo ya Nzambe, ete tóbatela mibeko na Ye. Mpe mibeko na Ye ezali kilo te. (1 Yoane 5:1-3)

"Mibeko" nyonso ya Nzambe "ezali boyengebene" (Nzembo 119:172). Banzela na Ye ezali pɛto (Tito 1:15). Likambo ya mawa, bato mingi bandimi balolenge ndenge na ndenge ya "kotɛmɛla mibeko" mpe basosoli te ete Yesu ayaki TE mpo na kobebisa mobeko to basakoli, kasi mpo na kokokisa yango (Matai 5:17), na kolimbola ndimbola na yango ya solo mpe na kotanda yango koleka oyo bato mingi bakanisaki (ndakisa Matai 5:21-28). Yesu ateyaki ete "moto nyonso oyo akosala mpe akoteya yango, akobengama monene na bokonzi ya likoló" (Matai 5:19) (maloba 'Bokonzi ya Nzambe' mpe 'bokonzi ya likoló' ezali ndenge moko).

Biblia eteyaka ete kondima kozanga misala ezali ekufi (Yakobo 2:17). Bato mingi balobaka ete bazali kolanda Yesu, kasi bakondima mateya na Ye mpenza te (Matai 7:21-23) mpe bakomekola Ye te ndenge basengeli (talá 1 Bakolinti 11:1). "Lisumu ezali kobuka mobeko" (1 Yoane 3:4, KJV) mpe bato nyonso basali masumu (Baloma 3:23). Nzokande, Biblia emonisi ete mawa ekolonga bosambisi (Yakobo 2:13) mpo Nzambe azali mpenza na mwango mpo na bato nyonso (talá Luka 3:6).

Biyano ya bato, na kokabwana na banzela ya Nzambe, ekosala te. Na bokonzi ya milenaire, Yesu akoyangela na "lingenda ya ebende" (Emoniseli 19:15), mpe bolamu ekolonga mpo bato bakobika na nzela ya Nzambe. Mikakatano NYONSO ya mokili ezali mpo mabota ya mokili oyo eboyi kotosa Nzambe mpe mobeko na Ye. Lisolo emonisi ete bato bakoki te kosilisa mikakatano ya libota:

> [6] Mpo kozala na makanisi ya mosuni ezali liwa, kasi kozala na makanisi ya elimo ezali bomoi mpe kimya. [7] Mpo makanisi ya mosuni ezali bonguna na Nzambe; mpo ezali na nse ya mobeko ya Nzambe te, mpe ekoki mpenza te. [8] Bongo, baoyo bazali na mosuni bakoki kosepelisa Nzambe te. (Baloma 8:6-8)

Bakristo basengeli kotya likebi na makambo ya elimo, mpe nsima ya kobongola motema mpe batisimo bapesameli Elimo ya Nzambe mpo na kosala bongo na ntango oyo (Baloma 8:9), atako bolɛmbu na biso moko:

[26] Mpo bozali komona libyangi na bino, bandeko, ete bato mingi ya mayele na ndenge ya mosuni te, bato mingi ya nguya te, bato mingi ya lokumu te, babengami. [27] Kasi Nzambe aponaki makambo ya bozoba ya mokili mpo na koyokisa bato ya mayele nsɔni, mpe Nzambe aponaki makambo ya bolɛmbu ya mokili mpo na koyokisa makambo ya nguya nsɔni; [28] mpe makambo ya nse ya mokili mpe makambo oyo etyolami Nzambe aponaki, mpe makambo oyo ezali te, mpo na kokómisa makambo oyo ezali eloko pamba, [29] mpo mosuni moko te emikumisa liboso na Ye. [30] Kasi ezali mpo na Ye nde bozali kati na Klisto Yesu, oyo akómaki mpo na biso bwanya uta na Nzambe—mpe boyengebene mpe bosantu mpe lisiko— [31] mpo, ndenge ekomami ete, "Ye oyo amikumisaka, amikumisa kati na Nkolo." (1 Bakolinti 1:26-31)

Bakristo basengeli komikumisa na mwango ya Nzambe! Tozali kotambola na kondima sikoyo (2 Bakolinti 5:7), kotala likoló (Bakolose 3:2) na kondima (Baebele 11:6). Tokopambolama mpo tobatelaka mibeko ya Nzambe (Emoniseli 22:14).

Mpo na nini Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe?

Baprotesta bandimaka mbala mingi ete ntango bandimi Yesu lokola mobikisi, basili koluka Bokonzi ya Nzambe. Bakatolike ya Roma bandimaka ete baoyo bazwaki batisimo, ata lokola bana mike, bakɔti na lingomba na bango lokola bokonzi. Bakatolike ya Roma mpe ya Ortodoksi ya Ɛsti bakanisaka mbala mingi ete na nzela ya basakramɛ, mpe bongo na bongo, bazali koluka bokonzi ya Nzambe. Atako Bakristo basengeli kozwa batisimo, Ba-Greke-Roma-Baprotesta batalaka mbala mingi epai ya mokili mpo na kosilisa mikakatano ya bato. Batalaka mingi makambo ya mabele (talá Baloma 8:6-8).

Koluka liboso Bokonzi ya Nzambe (Matai 6:33) esengeli kozala mokano ya bomoi mobimba mpo na Bakristo. Mokano, kotala mokili te mpo na biyano, kasi kotala Nzambe mpe banzela na Ye. Nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ebongolaka bomoi na biso.

Biblia elobi ete Bakristo bakoyangela elongo na Yesu, kasi ozali kososola ete yango elimboli ete Bakristo ya solo bakoyangela mpenza bingumba? Yesu ateyaki:

> [12] “Moto moko ya lokumu akendeki na mokili ya mosika mpo na kozwa bokonzi mpo na ye moko mpe kozonga. [13] Bongo abengaki basaleli na ye zomi, apesaki bango mina zomi, mpe alobaki na bango ete, 'Bósala mombongo tii nakoya.' [14] Kasi bato ya mboka na ye bazalaki koyina ye, mpe batindaki batindami nsima na ye, koloba ete, 'Tolingi te ete moto oyo ayangela biso.'
>
> [15] “Mpe esalemaki boye ete ntango azongaki, wana asilaki kozwa
>
> bokonzi, apesaki mitindo ete bábenga epai na ye basaleli oyo apesaki mbongo, mpo ayeba boni moto na moto azwaki na mombongo. [16] Bongo ya liboso ayaki, koloba ete, 'Nkolo, mina na yo ezwi mina zomi.' [17] Mpe alobaki na ye ete, 'Malamu mpenza, mosaleli ya malamu; mpo ozalaki sembo na eloko ya moke mpenza, zwá bokonzi likoló ya bingumba zomi.' [18] Mpe ya mibale ayaki, koloba ete, 'Nkolo, mina na yo ezwi mina mitano.' [19] Ndenge moko alobaki na ye ete, 'Yo mpe zalá likoló ya bingumba mitano.' (Luka 19:12-19)

Zalá sembo likoló ya mwa moke oyo ozali na yango sikoyo. Bakristo bakozala na libaku ya koyangela bingumba ya solo, na bokonzi ya solo. Yesu alobaki mpe ete, “Mbano na ngai ezali elongo na ngai, mpo na kopesa na moto na moto na ndenge ya mosala na ye” (Emoniseli 22:12). Nzambe azali na mwango (Yobo 14:15) mpe na esika (Yoane 14:2) mpo na baoyo bakoyanola mpenza epai na Ye (Yoane 6:44; Emoniseli 17:14). Bokonzi ya Nzambe ezali ya solo mpe okoki kozala eteni na yango!

Na ebandeli ya 2016, zulunalo Science ezalaki na lisolo oyo ezalaki na motó ya likambo “The power of crowds” oyo elakisaki ete mayele ya bikelakela mpe kosangisa makanisi ya bato ebele ekokaki kosilisa ‘mikakatano ya mabe’ oyo bato bazali na yango. Nzokande, lisolo yango esosolaki te soki mabe ezali nini, ata ndenge ya kosilisa yango. Kobima ya baprogramɛ ya mayele ya bikelakela na nsima esilisi mpenza mikakatano ya mokili te.

Boyokani, na kokabwana na kolanda banzela ya solo ya Nzambe, ekolonga te na ekeke ya 21 se ndenge elongaki te nsima ya Mpela Monene ntango bato basalaki elongo mpo na kotonga Ndako Molai ya Babele oyo elongaki te (Ebandeli 11:1-9).

Mikakatano na mokili, na bisika lokola Moyen-Orient (atako bazali kozela mwa bolongi ya ntango moke, ndakisa Danyele 9:27a; 1 Batesalonika 5:3), ekosilisama na bato te—tozali na mposa ya kimya ya Bokonzi ya Nzambe (Baloma 14:17).

Mikakatano ya terorisme ya bikolo, atako bazali kozela bolongi, ekosilisama te (talá Ezekiele 21:12) na baoyo bakosami na Bikolo ya Bosangani (talá Emoniseli 12:9)—tozali na mposa ya esengo mpe kobɔndisama ya Bokonzi ya Nzambe.

Mikakatano ya zingazinga EKOSILISAMA TE na boyokani ya bikolo, mpo bikolo ya mokili ekosalisa na kobebisa mabele (Emoniseli 11:18), kasi ekosilisama na Bokonzi ya Nzambe.

Makambo ya pite, ya kolongola zemi, mpe ya kotɛka biteni ya nzoto ya moto ekosilisama na Etats-Unis te (talá Emoniseli 18:13), kasi na Bokonzi ya Nzambe.

Nyongo monene oyo Etats-Unis, Royaume-Uni, mpe bikolo mosusu mingi bazali na yango ekosilisama te na boyokani ya bikolo, kasi na nsuka (nsima ya kobebisama na ndenge ya Habakuki 2:6-8) na Bokonzi ya Nzambe.

Kozanga boyebi mpe kelasi ya mabe ekosilisama na Bikolo ya Bosangani te—tozali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe. Koswana ya mangomba ekosilisama mpenza te na mwango moko ya bomoko ya mangomba mpe ya bondimi ya bikolo nyonso oyo ekondima lobiko na kokabwana na Yesu ya solo ya Biblia. Lisumu ezali MOKAKATANO na mokili, mpe mpo na yango, tozali na mposa ya mbeka ya Yesu mpe bozongi na Ye na Bokonzi ya Nzambe. Siansi ya monganga ya mikolo oyo ezali na biyano nyonso te mpo na kolongono ya bato—tozali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe.

Makambo ya nzala ekosilisama te na bikelamu oyo babongoli bagɛnɛ na yango, oyo ezali kotya biteni ya mokili na likama ya nzala mpo na kokweya ya milona ya monene—tozali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe.

Bobola monene na biteni ya Afrika, Azia, mpe bisika mosusu, atako ekozwa mwa litomba na 'Babilone' ya mikolo ya nsuka mpo na mwa ntango (talá Emoniseli 18:1-19), ekosilisa mokakatano ya bobola te—tozali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe. Likanisi ete, na kokabwana na Yesu, bato bakoki komema mokili ya kokoka na 'ntango oyo ya mabe' ezali nsango malamu ya lokuta (Bagalatia 1:3-10). Tozali na mposa ya Bokonzi ya Nzambe.

Ntango ya milenaire ya Bokonzi ya Nzambe ezali bokonzi ya solo oyo ekotyama na mabele. Ekotyama likoló ya mibeko ya bolingo ya Nzambe mpe Nzambe ya bolingo lokola mokambi. Basantu bakoyangela elongo na Klisto mbula nkoto moko (Emoniseli 5:10; 20:4-6). Bokonzi oyo ekozala na baoyo bazali mpenza na Lingomba ya Nzambe, kasi ata mokomi moko te ya Biblia elobi ete Bokonzi ya Nzambe ezali mpenza Lingomba (ya Katolike ya Roma to mosusu). Lingomba ya Roma etɛmɛli liteya ya milenaire, mpe na nsima ekotɛmɛla na nguya mingi koleka nsango ya nsango malamu ya Biblia wana tozali kokóma pene ya nsuka. Yango ekoki komema sango mingi na bapanzi-nsango, oyo ekoki kosalisa mpo na kokokisa Matai 24:14.

Na ntango na yango ya nsuka, Bokonzi ya Nzambe ekozala na "Yelusaleme ya Sika, kokita uta na likoló epai ya Nzambe" (Emoniseli 21:2) mpe na bokoli na yango ekozala na nsuka te. Kozanga boyengebene ekozala lisusu te, mawa ekozala lisusu te, mpe liwa ekozala lisusu te.

Kosakola mpe kososola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe ezali motó monene ya likambo ya Biblia. Bakomi ya Kondimana ya Kala bateyaki mpo na yango. Yesu, Paulo, mpe Yoane bateyaki mpo na yango. Lisakoli ya 'bokristo' eleki kala oyo etikali libanda ya Kondimana ya Sika eteyaki mpo na yango. Bakambi ya bokristo ya ebandeli ya ekeke ya mibale, lokola Polikarpe mpe Melito, bateyaki mpo na yango. Biso na Continuing Church of God toteyaka mpo na yango lelo. Kanisá ete Bokonzi ya Nzambe ezali likambo ya liboso oyo Biblia emonisi ete Yesu asakolaki (Marko 1:14-15). Ezalaki mpe oyo asakolaki nsima ya lisekwa na Ye (Misala 1:3)—mpe ezali likambo oyo Bakristo basengeli koluka liboso (Matai 6:33).

Nsango malamu etali kaka te bomoi mpe liwa ya Yesu. Likambo oyo nsango malamu oyo Yesu mpe balandi na Ye bateyaki etyaki likebi na yango ezalaki Bokonzi ya Nzambe oyo ezalaki koya. Nsango malamu ya bokonzi ezali na

lobiko na nzela ya Klisto, kasi ezali mpe na koteya nsuka ya baguvɛrnema ya bato (Emoniseli 11:15).

Kanisá, Yesu ateyaki ete nsuka ekoya te kino nsango malamu ya bokonzi ekosakolama na mokili lokola litatoli epai ya bikolo nyonso (Matai 24:14). Mpe kosakola yango ezali kosalema sikoyo. Okolinga kozala eteni ya kosunga mosala wana ya nsuka, ya mikolo ya nsuka?

Nsango malamu ezali ete Bokonzi ya Nzambe ezali eyano ya mikakatano oyo bato bazali na yango. Nzokande, bato mingi BALINGI TE kosunga yango, ata koyoka yango, ata kondima solo na yango. Bokonzi ya Nzambe ezali ya seko (Matai 6:13), wana “mokili oyo ezali koleka” (1 Bakolinti 7:31).

Kosakola nsango malamu ya solo ya Bokonzi ya Nzambe ezali likambo oyo biso na Continuing Church of God tozali kotalela na ntina mingi. Tozali komeka makasi koteya makambo nyonso oyo Biblia eteyaka (Matai 28:19-20), ata Bokonzi ya Nzambe (Matai 24:14). Wana tozali kozela bokonzi wana, tosengeli koyekola mpe kolanda banzela ya Nzambe mpe kobɔndisa basusu oyo balingi kondima solo.

Osengeli te kosunga kosakola nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe oyo ezali koya? Okondima nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe?

Continuing Church of God

Adrese ya posita ya Etats-Unis ya Continuing Church of God ezali P.O. Box 109, Grover Beach, California, 93483 USA; site ya Internet www.ccog.org**.**

Ba-site ya Internet ya Continuing Church of God (CCOG)

CCOG.ASIA Site oyo etyaka likebi na Azia.
CCOG.IN Site oyo esalemi mpo na bato ya libota ya Inde. **CCOG.EU** Site oyo esalemi mpo na Mpoto. **CCOG.NZ** Site oyo esalemi mpo na Nouvelle-Zélande mpe bato mosusu oyo bauti na libota ya Angleterre.
CCOG.ORG Oyo ezali site monene ya Internet ya Continuing Church of God. Esalelaka bato na bakontinenti nyonso. Ezali na masolo, ba-lien, mpe bavideo.**CCOGCANADA.CA** Site oyo esalemi mpo na bato ya Canada.**CCOGAFRICA.ORG** Site oyo esalemi mpo na bato ya Afrika.
CDLIDD.ES Oyo ezali site ya Internet ya monɔkɔ ya Espanyole ya Continuing Church of God.
PNIND.PH Oyo ezali site ya Internet ya Filipine ya Continuing Church of God. Ezali na makambo na Lingelesi mpe na Tagalog.

Ba-site ya Internet ya Nsango mpe ya Lisolo

COGWRITER.COM Site oyo ya Internet ezali esaleli monene ya kosakola mpe ezali na nsango, mateya, masolo ya kala, bavideo, mpe makambo ya sika ya bisakweli.
CHURCHHISTORYBOOK.COM Oyo ezali site ya Internet ya pete mpo na kokanisa, na masolo mpe makambo ya lisolo ya lingomba.
BIBLENEWSPROPHECY.NET Oyo ezali site ya radio na Internet na Lingelesi oyo elobelaka nsango mpe makambo ya Biblia. BNPI.NET ezali na minɔkɔ ebele.

Ba-shaîne ya Bavideo ya YouTube mpe BitChute mpo na Masakoli mpe Masakoli ya Mikuse

Shaîne BibleNewsProphecy. Bavideo ya masakoli ya mikuse ya CCOG.
Shaîne CCOGAfrica. Basango ya CCOG na minɔkɔ ya Afrika.
Shaîne CCOG Animations mpo na koteya makambo ya bindimeli ya bokristo.
Shaîne CDLIDDSermones ezali na basango na monɔkɔ ya Espanyole.

Shaîne ContinuingCOG. Masakoli ya video ya CCOG.

Elilingi oyo ezali awa na nse emonisi mwa mabanga ya kotonga oyo etikali (elongo na mosusu oyo babakisaki na nsima) ya ndako moko na Yelusaleme oyo babengaka mbala mosusu Cenacle, kasi oyo elimbolami malamu koleka lokola Lingomba ya Nzambe likoló ya Ngomba ya Wɛsti ya Yelusaleme (oyo babengaka sikoyo Ngomba Siona):

Bandimi ete oyo ezalaki esika ya ndako ya lingomba ya bokristo ya solo oyo eleki kala. Ndako oyo balingaki kosakola na kati na yango 'nsango malamu ya Bokonzi ya Nzambe' ya Yesu. Oyo ezalaki ndako na Yelusaleme oyo ezalaki koteya Nsango Malamu ya Bokonzi ya Nzambe.

Mpo na ntina oyo tozali mpe kopesa Nzambe matɔndi kozanga kotika, mpo...bino, bandeko, bokómaki balandi ya mangomba ya Nzambe oyo ezali na Yudea kati na Klisto Yesu. (1 Batesalonika 2:13-14)

Bóbunda makasi mpo na kondima oyo epesamaki mbala moko mpo na libela epai ya basantu. (Yuda 3)

Ye (Yesu) alobaki na bango ete, "Nasengeli kosakola bokonzi ya Nzambe na bingumba mosusu mpe, mpo ezali mpo na ntina oyo nde natindamaki." (Luka 4:43)

Kasi bóluka bokonzi ya Nzambe, mpe makambo nyonso wana[c] ekobakisama epai na bino. Bóbanga te, etonga ya moke, mpo Tata na bino asepeli kopesa bino bokonzi. (Luka 12:31-32)

Mpe nsango malamu oyo ya bokonzi ekosakolama na mokili mobimba lokola litatoli epai ya bikolo nyonso, mpe bongo nsuka ekoya. (Matai 24:14)